

*Dorota Kalinowska
Renata Wilento*

Program nauczania

przedmiotu

Historia muzyki w szkołach muzycznych II st.

*II etap kształcenia
Muzyk (symbol cyfrowy)
343602*

*Zespół Państwowych Szkół Muzycznych im. F. Nowowiejskiego
Szczecin 2017*

W roku 2009 program otrzymał pozytywną recenzję

Pani dr Elżbiety Zwolińskiej

(Instytut Muzykologii Uniwersytet Warszawski)

oraz

pozytywną opinię dydaktyczną

Pani dr Grażyny Czetwertyńskiej

(Uniwersytet Warszawski IBI

Rzeczoznawca z rekomendacji MEN)

*W roku 2017 w związku ze zmianami w szkolnictwie artystycznym
została dokonana aktualizacja programu przez Dorotę Kalinowską.*

Autorki:

Dorota Kalinowska i Renata Wilento – nauczycielki historii muzyki, literatury muzycznej i polskiego folkloru muzycznego w Zespole Szkół Muzycznych im. Feliksa Nowowiejskiego w Szczecinie. Autorki programu nauczania przedmiotu *Literatura muzyczna*, nr 2/2002. Autorki testu sprawdzającego umiejętności uczniów z przedmiotu *Literatura muzyczna* wydane przez CEA. Prowadzące szkolenia metodyczne dla nauczycieli we współpracy z CEA i CENSA. Współautorki z Aleksandrą Wilde (OSM I i II st. Gdańsk) programu nauczania przedmiotu *Analiza dzieła muzycznego* rekomendowanego przez CEA.

Program dedykujemy pasjonatom i wielbicielom przedmiotu

*Kłopot z docenianiem muzyki polega na tym, że uczy się ludzi, by mieli dla niej
wielki respekt, zamiast tego, by ją po prostu kochali.*

- Igor Strawiński

Spis treści

Uwagi wstępne i ogólna koncepcja programu	3
Podstawa programowa, Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 września 2017r.	6
Cel przedmiotu historia muzyki z literaturą muzyczną	8
Treści nauczania i cele szczegółowe - antyk i średniowiecze	9
Treści nauczania i cele szczegółowe – renesans	11
Treści nauczania i cele szczegółowe – barok	13
Treści nauczania i cele szczegółowe – klasycyzm	15
Treści nauczania i cele szczegółowe - muzyka XIX wieku.....	17
Treści nauczania i cele szczegółowe – muzyka XX wieku	20
Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – antyk i średniowiecze	23
Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – renesans	26
Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – klasycyzm.....	28
Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – muzyka XIX wieku	31
Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – muzyka XX i XXI wieku.....	33
Opis osiągnięć na zakończenie etapu edukacyjnego	36
Opis warunków niezbędnych do realizacji programu.....	38
Komentarz metodyczny	38
Wskazówki metodyczne.....	39
Dostosowanie programu do indywidualnych możliwości ucznia.....	41
Kryteria doboru literatury kanonu literatury muzycznej.	42
Spis proponowanej literatury muzycznej do poszczególnych epok.	43
Kanon literatury muzycznej dla uczniów klas dyplomowych (wybór ze wszystkich epok)	50
Formy sprawdzania osiągnięć uczniów.	55
Zasady przeprowadzania sprawdzianów znajomości literatury muzycznej.....	56
Proponowane kryteria oceniania.....	58
Sposoby ewaluacji programu	61
Literatura przedmiotu do wyboru przez nauczyciela.....	63

Uwagi wstępne i ogólna koncepcja programu

Program nauczania przedmiotu historia muzyki powstał jako efekt wieloletniej pracy nauczycielskiej Doroty Kalinowskiej i Renaty Wilento w Zespole Szkół Muzycznych w Szczecinie. Jego koncepcja ulega koniecznym przeobrażeniom wynikającym ze zmian w prawie i bieżącej ewaluacji. Naszym pragnieniem jest, aby program inspirował nauczycieli do realizacji urozmaiconych, autorskich lekcji.

Nowelizacja programu przeprowadzona w roku 2014 zmieniła nieco układ treści w zakresie muzyki XX wieku, zostały uzupełnione zagadnienia poruszające tematykę muzyki w XXI wieku. Przeprowadzona nowelizacja była efektem ewaluacji programu i ówczesnych zmian w prawie. Obecna aktualizacja uwzględniła zapisy wynikające z nowej podstawy programowej z dnia 6 września 2017r. Główne zmiany wynikające z aktualizacji dotyczą umiejętności ucznia charakteryzowania twórczości wybranych twórców w kontekście ich biografii. Taki kontekst pojawił się dodatkowo w odniesieniu do twórczości G. de Machaut`a J. des Prés`a, G. Verdiego, M. Karłowicza, Beli Bartoka, O. Messieian`a. Pojawiły się także pewne uzupełnienia dotyczące muzyki średniowiecza i klasycyzmu. W spisie literatury przedmiotu dopisano istotne, z punktu widzenia nauczyciela i ucznia źródła internetowe, min. strony: <http://www.nina.gov.pl/> i <http://meakultura.pl/>.

Historia muzyki to przedmiot realizowany w szkołach muzycznych II st. objęty obowiązkowym, dyplomowym egzaminem ustnym. Przedstawiony program zakłada realizację przedmiotu w ciągu czterech lat nauczania w cyklu 6-letnim i w cyklu 4-letnim. Poniżej przedstawione zostały przykładowe szkolne plany uwzględniające zmiany w szkolnictwie artystycznym:

Szkolny plan nauczania - przedmioty ogólnomuzyczne, cykl 6-letni

Przedmioty	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Kl. V	Kl. VI	Suma godzin w cyklu kształcenia
Kształcenie słuchu	2	2	2	2	2	2	12
Zasady muzyki	1	1					2
Literatura muzyczna	1	1					2
Harmonia			2	2	2		6
Formy muzyczne					2	2	4
Historia muzyki			2	2	2	2	8

Szkolny plan nauczania - przedmioty ogólnomuzyczne, cykl 4-letni / wokalny/wokalistyka jazz¹ / instrumentalistyka jazz

Przedmioty	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Suma godzin w cyklu kształcenia
Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
Zasady muzyki	1	1			2
Harmonia		2	2		4
Formy muzyczne			2	2	4
Historia muzyki	2	2	2	2	8

Nauczyciel powinien indywidualnie określić czas realizacji poszczególnych zagadnień tematycznych. Zagadnienia tematyczne zostały ujęte w formie szczegółowej, można zastosować uogólnienia zachowując wymagania podstawy programowej. Nauczyciel ma prawo zrezygnować z zagadnień wykraczających poza podstawę programową.

Dla prezentacji treści nauczania, szczegółowych celów i opisów szczegółowych osiągnięć uczniów, przyjęto formę tabel. Zaplanowano powtórzenia i sprawdziany. Ponieważ duże znaczenie ma dobra znajomość przez uczniów odpowiednio dobranej literatury muzycznej, podajemy propozycję literatury muzycznej do kolejnych epok historycznych. Wskazówki dotyczące przykładowej literatury muzycznej adekwatnej do poszczególnych zakresów tematycznych, znajdują się w tabelach z rozkładem treści nauczania. Program zawiera opis warunków do realizacji programu, komentarz metodyczny, formy sprawdzania osiągnięć uczniów i propozycję literatury przedmiotu dla nauczyciela. **Kryteria oceniania wraz z literaturą muzyczną dla klas dyplomowych wchodzi w przedmiotowy system oceniania przedmiotu historia muzyki w Zespole Państwowych Szkół Muzycznych im. F. Nowowiejskiego w Szczecinie.**

Program nauczania historii muzyki jest skorelowany z programem nauczania *Literatura Muzyczna* (w nowej podstawie programowej). Zakłada się możliwość wprowadzenia w klasie dyplomowej dla zainteresowanych uczniów jednej godziny zajęć fakultatywnych, których celem jest przygotowanie do egzaminu dyplomowego.

Istotą lekcji przedmiotu historia muzyki z literaturą jest osiągnięcie przez uczniów wiedzy o stylach, kierunkach, technikach, twórcach, dziełach w kontekście rozwoju innych dziedzin sztuki, historii, literatury, dlatego ważne jest powiązanie przedmiotu historia muzyki z przedmiotami

¹ Tabela bez kierunkowych przedmiotów ogólnomuzycznych dla specjalności jazzowych

obowiązkowymi - językiem polskim i historią powszechną, oraz fakultatywnymi – filozofią i etyką w szkole realizującej równoległe kształcenie ogólne.

Koncepcja programu zakłada jako punkt wyjścia dzieło muzyczne, które następnie stanowi podstawę do formułowania wniosków na temat epoki, stylu, kierunku, stylu indywidualnego:

Podstawa programowa, Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 września 2017r.

HISTORIA MUZYKI

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE:

1. Zdobywanie wiedzy z zakresu historii muzyki, pojęć i terminów muzycznych niezbędnych do opisu i analizy zjawisk muzycznych w literaturze - od starożytnej Grecji do czasów współczesnych

Uczeń posługuje się pojęciami i terminami muzycznymi oraz faktami w celu rozumienia muzyki w jej ciągłości historycznej.

2. Umiejętność chronologicznego porządkowania epok w aspekcie szkół kompozytorskich, ośrodków artystycznych, stylów i postaci konstytuujących dzieje muzyki

Uczeń wykazuje się znajomością chronologii dziejów muzyki.

3. Kształtowanie umiejętności opisu, analizy i interpretacji dzieł muzycznych

Uczeń wykorzystuje zdobytą wiedzę do opisu, analizy i interpretacji dzieł muzycznych.

4. Wypracowywanie kreatywnej postawy w zakresie kształcenia w ramach historii muzyki.

Uczeń tworzy wypowiedzi o muzyce, jej twórcach i rozwoju historycznym na podstawie poznanej literatury muzycznej.

5. Kształcenie aktywnego udziału w życiu muzycznym

Uczeń aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym, w szczególności w różnych formach życia muzycznego.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

1. Zdobywanie wiedzy z zakresu historii muzyki, bazującej na niezbywalnych pojęciach i terminach muzycznych, niezbędnych do opisu, analizy i interpretacji zjawisk muzycznych, obejmujących działania twórcze w ciągłości historycznej od starożytnej Grecji po czasy współczesne

Uczeń:

- 1) poprawnie posługuje się terminami i pojęciami muzycznymi, określającymi:
 - a) język dźwiękowy: skale, melodyka, metrorhythmika, harmonika, kolorystyka, artykulacja, agogika, dynamika i ich najczęściej spotykane włoskie określenia,
 - b) rodzaje faktury muzycznej (np. homofoniczna, polifoniczna, instrumentalna, wokalna);
- 2) rozróżnia rodzaje notacji muzycznej oraz potrafi rozwinąć stosowane w partyturze skróty nazw instrumentów orkiestry;
- 3) określa i charakteryzuje:
 - a) współczynniki dzieła muzycznego,
 - b) podstawowe zasady kształtowania formy muzycznej,
 - c) techniki kompozytorskie charakterystyczne dla różnych stylów historycznych;
- 4) określa funkcje muzyki, różnie rozumiane w poszczególnych epokach;
- 5) rozróżnia i charakteryzuje gatunki i formy muzyczne typowe dla poszczególnych epok;
- 6) charakteryzuje praktykę wykonawczą: instrumenty, głosy ludzkie, rodzaje zespołów muzycznych, sposoby ich stosowania w gatunkach i formach właściwych dla poszczególnych epok.

2. Umiejętność chronologicznego porządkowania epok w aspekcie szkół kompozytorskich, ośrodków artystycznych, stylów i postaci konstytuujących dzieje muzyki

Uczeń:

- 1) wykazuje znajomość chronologii epok w dziejach muzyki:
 - a) ośrodki kulturowe starożytności, ze szczególnym uwzględnieniem Grecji i Rzymu,
 - b) średniowiecze,
 - c) renesans,
 - d) barok,

- e) klasycyzm,
 - f) romantyzm,
 - g) wiek XX i XXI;
- 2) charakteryzuje twórczość:
- a) kompozytorów reprezentatywnych dla epoki, stylu, kierunku, szkoły lub ugrupowania artystycznego,
 - b) wybranych kompozytorów w powiązaniu z biografią (G. de Machaut, J. des Prez, G.P. Palestrina, J.S. Bach, G.F. Haendel, J. Haydn, W.A. Mozart, L. van Beethoven, F. Chopin, R. Wagner, G. Verdi, M. Karłowicz, K. Szymanowski, B. Bartok, I. Strawiński, O. Messiaen, W. Lutosławski);
- 3) rozpoznaje i opisuje cechy stylu muzycznego:
- a) historycznego,
 - b) lokalnego, narodowego,
 - c) indywidualnego,
 - d) reprezentatywnych szkół kompozytorskich od średniowiecza do XXI wieku,
 - e) głównych nurtów lub kierunków stylistycznych w muzyce XX i XXI wieku;
- 4) porządkuje chronologicznie:
- a) epoki w aspekcie historycznych i kulturowych determinantów cezur periodyzacyjnej natury,
 - b) szkoły kompozytorskie,
 - c) sylwetki kompozytorów i teoretyków reprezentatywnych dla epoki, stylu, kierunku,
 - d) gatunki i formy muzyczne,
 - e) techniki kompozytorskie,
 - f) instrumenty i obsady wykonawcze.

3. Kształtowanie umiejętności opisu, analizy i interpretacji dzieł muzycznych

Uczeń stosuje posiadaną wiedzę do analizy słuchowej, wzrokowej lub słuchowo-wzrokowej utworów muzycznych:

- 1) rozpoznaje i opisuje podstawowe techniki kompozytorskie;
- 2) rozpoznaje i opisuje cechy stylów muzycznych, wskazując przynależność utworu do danego stylu (od średniowiecza do XXI wieku);
- 3) rozpoznaje i charakteryzuje podstawowe cechy języka muzycznego (np. tonalność, melodykę, harmonikę, fakturę, sposoby kształtowania formy, obsadę wykonawczą, typ wyrazowości); rozpoznaje i opisuje cechy gatunków i form muzycznych typowych dla poszczególnych epok;
- 4) rozpoznaje rodzaj zapisu muzycznego.

4. Wypracowywanie kreatywnej postawy w zakresie kształcenia w ramach historii muzyki

Uczeń:

- 1) wybiera i porządkuje informacje istotne dla problemu i kontekstu historycznego;
- 2) wykorzystuje technologię informacyjną i komunikacyjną do odczytania i porządkowania faktów, pojęć i terminów z zakresu historii muzyki.

5. Kształcenie aktywnego udziału w życiu muzycznym

Uczeń:

- 1) wykorzystuje wiedzę z zakresu historii muzyki w sposób praktyczny do tworzenia własnych interpretacji;
- 2) prezentuje własny pogląd na twórczość muzyczną poznaną podczas uczestnictwa w różnych formach życia kulturalnego.

Cel przedmiotu historia muzyki

Celem przedmiotu historia muzyki jest przekazanie uczniom wiedzy o dziejach muzyki, uświadomienie uczniom powiązań wiedzy z historii muzyki z wiedzą o kulturze, wydarzeniach politycznych i społecznych.

Cele przedmiotu to:

1. Zdobywanie wiedzy z zakresu historii muzyki, pojęć i terminów muzycznych niezbędnych do opisu i analizy zjawisk muzycznych w literaturze - od starożytnej Grecji do czasów współczesnych.
2. Tworzenie wypowiedzi na temat dziejów muzyki.
3. Kształcenie umiejętności analizy i interpretacji utworów muzycznych
4. Przygotowanie do samodzielnej pracy w zakresie historii muzyki.
5. Kształcenie aktywnego udziału w życiu muzycznym.
6. Kształcenie w poczuciu szacunku dziedzictw kulturowych własnego i innych narodów.
7. Wykorzystanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej w realizacji zadań artystycznych do pogłębienia wiedzy i doskonalenia umiejętności.

Zadaniem nauczyciela przedmiotu historia muzyki jest nie tylko przekazanie wiedzy merytorycznej, ale także kształtowanie sfery duchowej ucznia, wpływanie pozytywne na jego wrażliwość, wyrabianie smaku poprzez odpowiednio dobraną literaturę muzyczną, wykształcenie znawcy muzyki.

Treści nauczania i cele szczegółowe - antyki i średniowiecze

Tematyka	dział tematyczny	CELE SZCZEGÓŁOWE	propozycja przykładowej literatury muzycznej do wykorzystania przez nauczyciela
Lekcja wprowadzająca.		Wskazanie celu i charakteru przedmiotu	
Muzyka pierwotna	Muzyka społeczeństw pierwotnych	Wskazanie istnienia różnych hipotez na temat pochodzenia muzyki	
Muzyka świata starożytnego – ośrodki świata starożytnego.	Muzyka świata starożytnego	Wskazanie osiągnięć pozaeuropejskich kultur muzycznych	
Muzyka starożytnej Grecji – wprowadzenie - liryka i epika		Poznanie liryki i epiki starożytnej Grecji i jej znaczenie. Poszerzenia wiadomości na temat liryki wokalne	fragmenty epepei i przykłady liryki (Terpander, Safona), hymn <i>Do słońca</i>
Dramat grecki.		Wskazanie znaczenia dramatu greckiego dla rozwoju opery i dramatu muzycznego	fragmenty stasimonów tragedii Eurypidesa
Rozwój teorii muzyki w starożytnej Grecji.		Uświadomienie stworzenia podstaw teorii muzyki, notacja	
Muzyka starożytnego Rzymu.		Poznanie specyfiki muzyki starożytnego Rzymu	
Muzyka starożytnych Żydów.		Wskazanie związków kultury żydowskiej z rozwojem muzyki chrześcijańskiej	przykłady śpiewów synagogalnych
Antyk. Powtórzenie materiału Sprawdzian		Określenie przeobrażeń, porządkowanie, opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech.	
Ogólna charakterystyka epoki średniowiecza.	Muzyka epoki średniowiecza	Przedstawienie tła politycznego, historycznego, gospodarczego i kulturalnego epoki	
Chorał gregoriański - geneza, etapy rozwoju	Muzyka religijna epoki średniowiecza	Wskazanie znaczenia chorału gregoriańskiego	przykłady monodii chorałowej - accentus, concentus, msze np. chorałowa <i>De Angelis</i> , fragmenty oficjum
Chorał gregoriański - cechy.		Wykształcenie umiejętności analizy słuchowej śpiewu chorałowego, podkreślenie znaczenia rozwoju notacji	przykłady monodii chorałowej - jubilatione, sekwencje, tropy, psalmy, antyfony, responsoria, hymny
Organum - etapy rozwoju, przedstawiciele, rodzaje		Wskazanie na różne rodzaje wielogłosowości we wczesnym średniowieczu i znaczenie szkoły Notre Dame, poszerzenie wiadomości o fakturze.	przykłady organum paralelnego, mixtum, melizmatycznego, discantus, przykłady z <i>Magnus Liber Organi</i>
Organum - rodzaje, cechy.		Wykształcenie umiejętności analizy słuchowej organum	
Muzyka epoki ars antiqua.		Wskazanie początków polifonii i rozwoju notacji muzycznej	twórczość Perotinusa - motet <i>Mors, Magnus Liber Organi</i>
Muzyka religijna epoki ars nova.		Wskazanie znaczenia epoki ars nova w muzyce i rozwoju rytmiki menzuranej Poznanie technik kompozytorskich typowych dla średniowiecza na przykładzie twórczości Guillaume de Machaut oraz znaczenia twórczości religijnej Machaut'a w kontekście biografii kompozytora	Philippe de Vitry - motet Guillaume de Machaut - <i>La messe de Notre Dame</i> , motety, <i>Hoquetus David</i>
Ars Subtilior		Wskazanie cech stylu muzycznego na przełomie XIV/XV wieku na	przykłady twórczości J. Cicconia, Mateo da Perugia

Szkoła burgundzka – epoka przejściowa Muzyka angielska I p. XV w.		przykładzie twórczości Mateo da Perugia, Johanna Cicconia Wskazanie osiągnięć szkoły burgundzkiej i twórców angielskich. Uświadomienie znaczenia fauxbourdonu dla rozwoju muzyki renesansowej	ballada <i>Se je me plaing de Fortune</i> . Guillaume Dufay - <i>Missa Sancti Jacobi</i> , motety
Monodia świecka epoki średniowiecza – liryka trubadurów	Muzyka świecka epoki średniowiecza	Wskazanie znaczenia poezji dla rozwoju muzyki	przykłady liryki trubadurów
Monodia świecka epoki średniowiecza – liryka truverów, minnesingerów i meistersingerów		Poznanie monodii świeckiej Poszerzenie wiadomości o lirycy wokalne i formach muzycznych.	przykłady liryki truverów, minnesingerów, meistersingerów
Trecento		Wskazanie odmienności muzyki XIV wieku we Włoszech	liryka Francesco Landini, Jacopo da Bologna, Giovanni da Cascia, Maestro Piero
Liryka Guillaume de Machaut		Uświadomienie znaczenia twórczości Guillaume de Machaut z uwzględnieniem biografii kompozytora	chansons Guillaume de Machaut ballady, ronda, virelai
Podsumowanie osiągnięć w zakresie teorii muzyki		Poznanie znaczenia teorii muzyki w okresie średniowiecza. Wykazanie ciągłości rozwoju notacji muzycznej. Wskazanie na korelacje z teorią antyczną.	
Powtórzenie, sprawdzian wiadomości.	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie, opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech.		
Charakterystyka muzyki polskiego średniowiecza.	Muzyka polskiego średniowiecza	Wskazanie różnic w chronologii, przedstawienie epoki w powiązaniu z historią, polityką, gospodarką, nauką, kulturą	
Rozwój chorału w Polsce.		Uświadomienie wkładu polskich twórców dla rozwoju monodii chorałowej. Powtórzenie wiadomości o cechach i formach chorału.	twórczość Wincentego z Kielcy, twórczość anonimowa - sekwencje, antyfony, historie rymowane, hymny
Monodia religijna w Polsce		Wskazanie znaczenia Bogurodzicy	<i>Bogurodzica</i>
Monodia świecka w Polsce		Stan zachowania muzyki świeckiej w Polsce	
Wczesna wielogłosowość religijna		Uświadomienia istnienia wielogłosowości religijnej w Polsce, powtórzenie wiadomości o wielogłosowości średniowiecznej.	najstarsze zabytki wielogłosowości łacińskiej
Wielogłosowość I poł. XV w.		Wskazanie cech wielogłosowości polskiej w I połowie XV wieku	zabytki wielogłosowości I poł. XV wieku, twórczość Piotra z Grudziądza
Twórczość Mikołaja z Radomia		Wskazanie znaczenia twórczości Mikołaja z Radomia	<i>Magnificat, Historiographiam, Utwór bez tekstu</i> , części mszalne
Specyfika muzyki polskiej w średniowieczu i status muzyka w okresie średniowiecza		Poznanie znaczenia i statusu muzyka w okresie średniowiecza	
Powtórzenie i sprawdzian wiadomości		Określenie przeobrażeń, w kontekście twórczości w innych ośrodkach, porządkowanie, opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie cech muzyki	
Test całościowy z literatury muzycznej średniowiecza			

Treści nauczania i cele szczegółowe – renesans

Tematyka	dział tematyczny	CELE SZCZEGÓŁOWE	propozycja przykładowej literatury muzycznej do wykorzystania przez nauczyciela
Ogólna charakterystyka epoki renesansu.	Muzyka epoki renesansu w Europie	Wskazanie tła politycznego, historycznego i kulturalnego epoki, rozwój teorii muzyki	
Generacje franko-flamandzkie.		Poznanie technik typowych dla renesansu. Rozwijanie wiedzy o fakturze. Wskazanie znaczenia osiągnięć kompozytorów franko-flamandzkich, a szczególności osiągnięć J. de Prés także w kontekście biografii kompozytora	Twórczość Johanna Okeghema, Jacoba Obrechta, Josquin`a des Prés, Nicolas`a Gomberta, Orlando di Lasso (motet, msza, chansons)
Muzyka włoska, szkoła rzymska.		Wskazanie znaczenia twórczości kompozytorów włoskich z uwzględnieniem biografii Giovanniego Pierluigi da Palestriny	Twórczość Giovanniego Pierluigi da Palestriny np. <i>Missa papae Marcelli</i>
Muzyka włoska, szkoła wenecka		Poznanie zasad technik kompozytorskich i ich znaczenia dla rozwoju muzyki barokowej	przykłady techniki polichoralnej i concertato
Muzyka włoska, rozwój madrygału.		Podkreślenie specyfiki muzyki włoskiej	przykłady madrygałów
Muzyka włoska, rozwój madrygału.		Poznanie twórców madrygału i jego znaczenia dla muzyki włoskiej i rozwoju muzyki wokalne.	
Muzyka niemiecka		Wskazanie znaczenia chorału protestanckiego dla muzyki przyszłych epok	przykłady chorału protestanckiego
Muzyka francuska		Wykazanie specyfiki muzyki francuskiej - (rozwój pieśni)	twórczość Clement`a Janequin`a - <i>Śpiew ptaków, Wojna</i> , przykład pieśni metrycznej (początki air de cour)
Muzyka francuska i hiszpańska		Wskazanie specyfiki rozwoju muzyki hiszpańskiej (rozwój muzyki instrumentalnej i wokalne)	przykłady tiento, diferencias
Rozwój instrumentarium i przejawy muzyki instrumentalnej		Uświadomienie znaczenia rozwoju instrumentarium w okresie renesansu. Poszerzenie wiedzy o instrumentoznawstwie.	Przykłady utworów zawartych w tabulaturach
Powtórzenie i sprawdzian wiadomości.		Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu.	
Charakterystyka muzyki polskiego renesansu.	Muzyka polskiego renesansu	Wskazanie na specyfikę rozwoju kultury w Polsce w okresie renesansu	
Muzyczne wyznaczniki polskiego renesansu.		Poznanie cech polskich utworów wczesnego renesansu	pierwsze pieśni wielogłosowe z tekstem polskim
Rodzaje muzyki w Polsce renesansowej.		Wyodrębnienie rodzajów muzyki polskiego renesansu .	
Twórcy muzyki polskiej w okresie renesansu		Poszerzenie wiedzy o polskich kompozytorach , poznanie ich reprezentatywnych utworów , uświadomienie znaczenia polskich twórców.	przykłady utworów Mikołaja z Chrzanowa, Sebastiana z Felsztyna, Jerzy Libana Mikołaja z Krakowa Marcina Leopolda, Tomasza Szadka, Krzysztofa Borka –

		wybór
Twórczość Wacława z Szamotuł		pieśni i motety
Twórczość Mikołaja Gomółki	Wskazanie na patriotyczne przesłanie Psalterza	psalmy Mikołaja Gomółki
Muzyka świecka okresu renesansu	Poszerzenie wiedzy o polskich kompozytorach, poznanie ich znaczenia	pieśni anonimowe i twórczość Krzysztofa Klabona
Muzyka instrumentalna		tańce z tabulatur organowych i lutniowych, Utwory Wojciecha Długoraja, Jakuba Polaka, Diomedesa Cato
Kompozytor przełomu epok - Mikołaj Zieleniński		Mikołaj Zieleniński <i>Offertoria et communiones</i>
Podsumowanie osiągnięć w muzyce polskiej w okresie renesansu	Określenie przeobrażeń, także w kontekście twórczości w innych ośrodkach europejskich	
Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech.	
Test całościowy z literatury renesansu	Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu.	
	Rozróżnianie i analiza cech muzyki	

Treści nauczania i cele szczegółowe – barok

Dział tematyczny	tematyka	Cele szczegółowe	Wskazanie reprezentatywnych twórców literatury muzycznej
	Zakres i cel przedmiotu w klasie IV	Zapoznanie z programem nauczania i kryteriami ocen	
Muzyka epoki baroku	Ogólna charakterystyka muzyki w epoce baroku - wprowadzenie.	Omówienie chronologii epoki, podział na okresy, główne ośrodki rozwoju muzyki w epoce baroku i ich osiągnięć na tle politycznym, społecznym i kulturalnym epoki	
	Cechy muzyki okresu przejściowego	Wskazanie źródeł nowego stylu	
Opera barokowa	Geneza opery	Wskazanie związków z kulturą starożytnej Grecji, średniowiecza i renesansu.	przykłady monodii akompaniowanej np. Giulio Cacciniego z <i>Nuove musiche</i> .
	Opera wczesnobarokowa jako kontynuacja późnorenansowej <i>dramma per musica</i>	Wskazanie osiągnięć twórców cameraty florenckiej, szkoły rzymskiej, wczesnej twórczości C. Monteverdiego i innych twórców opery wczesnobarokowej – <i>dramma per musica</i>	fragmenty oper: Giulio Cacciniego, Periiego, Marco da Gagliano, Claudio Monteverdiego
	Rozwój opery barokowej we Włoszech	Uświadomienie znaczenia twórców szkoły weneckiej i neapolitańskiej dla rozwoju opery, rozwijanie wiedzy o elementach formy operowej	fragmenty oper późnych Claudio Monteverdiego, twórczości operowej Francesco Cavallego, Marca Pietro Cestiego, Alessandro Scarlattiego, Giovanniego Battisty Pergolesiego
	Geneza opery we Francji Rozwój opery barokowej we Francji	Wskazanie związków z kulturą starożytnej Grecji, specyfiki muzyki dramatycznej we Francji i specyfika rozwoju opery barokowej we Francji (<i>ballet de cour</i> , <i>tragedie lyrique</i> , <i>komedie lyrique</i>)	przykłady twórczości Jeana Battisty Lully`ego, Jeana Phlippe Rameau
	Geneza i rozwój muzyki dramatycznej w Anglii i powstanie opery angielskiej	Podkreślenie znaczenia <i>masque</i> dla rozwoju muzyki dramatycznej, wskazanie specyfiki rozwoju opery w Anglii i znaczenia twórczości G. F. Händla.	Henry Purcell <i>Dydona i Eneas</i>
	Rozwój opery barokowej w innych ośrodkach	Wskazanie dominacji włoskiej w innych ośrodkach (Polska, Niemcy) i oryginalnej twórczości hiszpańskiej	
	Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie, opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu	
Gatunki	Geneza i rozwój kantaty włoskiej	Znaczenie madrygału, monodii i opery dla rozwoju kantaty	
wokalno-instrumentalne baroku	Geneza i rozwój kantaty protestanckiej	Wskazanie odmienności i specyfiki kantaty protestanckiej, znaczenia reformy Erdmanna Neumeistra i twórczości, Johanna Sebastiana Bacha	Heinrich Schütz <i>Symphonie sacrae</i> , <i>Kleine geistliche Konzerte</i> ; Johann Sebastian Bach przykłady kantat
	Rozwój kantaty w innych ośrodkach	Np. Francja, Anglia	
	Oratorium włoskie	Wskazanie genezy gatunku i specyfiki rozwoju we Włoszech	Giacomo Carissimi – np. <i>Oratorim St. Alessio</i> , <i>Jephthe</i>
	Rozwój oratorium w innych ośrodkach	Uświadomienie znaczenia twórczości; Johanna Sebastiana Bach i Georga Friedricha Händla.	Johann Sebastian Bach -Oratorium np. <i>Na Boże Narodzenie</i>

	Klasyczne barokowe oratorium w twórczości Georga Friedricha Händla	Poszerzenie wiedzy o oratorium i twórczości mistrzów baroku	Georg Fridrich Händel - <i>Mesjasz</i>
	Rozwój mszy w okresie baroku	Znaczenie stile antico i moderno w muzyce liturgicznej, wskazanie osiągnięć; Johanna Sebastiana Bacha na gruncie mszy	Johann Sebastian Bach <i>Msza h-moll</i> ,
	Rozwój pasji w okresie baroku	Znaczenie twórczości Johanna Sebastiana Bacha dla rozwoju pasji	Johann Sebastian Bach <i>Pasja wg Św. Mateusza</i>
	Inne gatunki wokalne i wokально-instrumentalne	Poznanie cech charakterystycznych rozwoju motetu, koncertu wokálnego w okresie baroku.	
	Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu	
Muzyka instrumentalna baroku	Główne ośrodki, przedstawiciele, twórczość i ich specyfika	Omówienie twórczości instrumentalnej z uwzględnieniem chronologii i specyfiki ośrodków	
	Gatunki i formy muzyki instrumentalnej baroku	Wskazanie genezy rozwoju muzyki instrumentalnej u schyłku renesansu, omówienie cech charakterystycznych poszczególnych gatunków i form instrumentalnych baroku na przykładzie twórczości reprezentatywnych twórców	przykłady ricercaru, tintera, canzony, sonaty da chiesa, da camera, sonaty solowej i triowej, concerto grosso, koncertu solowego, preludium, toccat, fantazji i in. gat. polifonicznych, fugi, wariacji ostinatowych, suit, miniaturowej klawesynowej
	Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu	
Wielcy mistrzowie	Życie i twórczość - Johann Sebastian Bach i Georg Friedrich Händel	Pogłębienie wiedzy o twórczości mistrzów baroku .	
Muzyka polskiego baroku	Charakterystyka muzyki polskiej w epoce baroku	Wskazanie na specyfikę rozwoju muzyki polskiej na tle przemian politycznych, społecznych i kulturalnych	
	Dzieła i twórcy polskiego baroku	Znaczenie twórczości mistrzów polskiego baroku	przykłady utworów Adama Jarzębskiego, Marcina Mielczewskiego, Bartłomieja Pękiela, Stanisława Sylwestra Szarzyńskiego, Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego, Damiana Stachowicza, twórczości anonimowej
	Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Określenie przeobrażeń, także w kontekście twórczości w innych ośrodkach europejskich porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu.	
	Test z literatury muzycznej baroku w Europie i Polsce	Rozróżnianie i analiza cech muzyki	

Treści nauczania i cele szczegółowe – klasycyzm

Dział tematyczny	tematyka	Cele szczegółowe	Wskazanie reprezentatywnych twórców literatury muzycznej
Muzyka klasycyzmu	Między barokiem a klasycyzmem w muzyce	Zestawienie cech barokowych i klasycznych w muzyce.	
	Ogólna charakterystyka muzyki w epoce klasycyzmu - wprowadzenie.	Omówienie epoki na tle politycznym, społecznym i kulturalnym oraz wskazanie głównych postaw stylistycznych: Empfindsamerstil, Sturm und Drang; styl wczesnoklasyczny (przedklasyczny), klasyczny, preromantyczny.	
	Faza przedklasyczna i jej kontynuacje	Wykazanie znaczenia twórców przedklasycznych i ich kontynuatorów.	twórczość Nicolo Jommello, Carla Philippa Emanuela Bacha, Johanna Joachima Quanza, Jana Štamitza ; Johanna Sebastiana Bacha, Muzio Clementiego, Luigi Boccheriniego,
	Reforma opery	Wskazanie znaczenia reformy Glucka dla rozwoju opery, podkreślenie ciągłości historycznej rozwoju opery	fragmenty oper Christopa Willibalda Glucka
Klasyki wiedeńscy	Sylwetki klasyków wiedeńskich	Pogłębienie wiedzy o życiu i twórczości klasyków wiedeńskich	
	Twórczość i znaczenie klasyków wiedeńskich.	Kształtowanie rozwoju cyklu sonatowego na gruncie sonaty solowej, kameralnej , symfonii, koncertu instrumentalnego, oddziaływanie cyklu sonatowego na postać suity w okresie klasycyzmu, wskazanie innych gatunków uprawianych w okresie klasycyzmu, specyfiki ich rozwoju – osiągnięcia w rozwoju opery, oratorium, mszy.	przykłady z różnych etapów twórczości Josepha Haydna, Wolfganga Amadeusa Mozarta, Ludwiga van Beethovena
	Powtórzenie materiału. Sprawdzenie wiadomości	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu	
Muzyka polska w okresie klasycyzmu	Muzyka polskiego klasycyzmu - wprowadzenie	Poznanie specyfiki rozwoju muzyki polskiej na tle przemian politycznych, społecznych i kulturalnych	
	Rozwój opery w Polsce	Wskazanie opery jako gatunku kształtującego postawę patriotyczną w Polsce w okresie klasycyzmu	fragmenty oper Jana Stefaniego, Józefa Elsnera, Karola Kurpińskiego
	Rozwój innych gatunków muzycznych w Polsce w okresie klasycyzmu	Poznanie specyfiki rozwoju gatunków instrumentalnych i wokalnie-instrumentalnych oraz porównanie ich z osiągnięciami klasyków wiedeńskich	Twórczość Jakuba Gołębka, Macieja Radziwiłła, Józefa Elsnera, Feliksa Janiewiczza , Karola Kurpińskiego, Franciszka Lessela, Karola Lipińskiego
	Znaczenie fazy preromantycznej i rozwój życia muzycznego w Polsce w okresie klasycyzmu	Wskazanie źródeł rozwoju twórczości romantycznej	np. twórczość Marii Szymanowskiej, Michała Kleofasa Ogińskiego
	Rozwój teorii i piśmiennictwa muzycznego w Polsce w okresie klasycyzmu	Uświadomienie znaczenia rozwoju teorii i piśmiennictwa muzycznego w Polsce.	

Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Określenie przeobrażeń, także w kontekście twórczości w innych ośrodkach europejskich porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu.
Test z literatury muzycznej klasycyzmu w Europie i w Polsce	Rozróżnianie i analiza cech muzyki

Treści nauczania i cele szczegółowe - muzyka XIX wieku

Dział tematyczny	tematyka	CELE SZCZEGÓŁOWE	Wskazanie reprezentatywnych twórców literatury muzycznej
		Zapoznanie z zakresem materiału i kryteriami oceniania	
Muzyka XIX wieku	Ogólna charakterystyka muzyki XIX wieku	Omówienie chronologii epoki, główne ośrodki rozwoju muzyki i przedstawiciele, charakterystyka z uwzględnieniem tła politycznego, społecznego, kulturalnego	
Liryka wokalna	Pieśń romantyczna w twórczości Franza Schuberta Cykl pieśni w twórczości Franza Schuberta i Roberta Schumanna. Inni twórcy liryki wokalnej Wkład twórców polskich w rozwój liryki wokalnej.	Wskazanie genezy pieśni romantycznej w twórczości kompozytorów berlińskiej szkoły, definicja pojęcia „das Lied” w muzyce niemieckiej, podkreślenie znaczenia twórczości wybitnych twórców liryki wokalnej	Reprezentatywne przykłady liryki wokalnej XIX wieku Franza Schuberta, Roberta Schumanna, Johannes Brahmsa, Hugo Wolfa, Gustava Mahlera, Richarda Straussa, Michaiła Glinki, Modesta Musorgskiego, Piotra Czajkowskiego, Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki, Stanisława Niewiadomskiego Eugeniusza Pankiewicza, Edvarda Griega
Liryka instrumentalna	Prekursorzy liryki instrumentalnej Gatunki liryki instrumentalnej i jej przedstawiciele Liryka instrumentalna w twórczości Fryderyka Chopina	Wskazanie przejawów liryki instrumentalnej w twórczości kompozytorów u schyłku XVIII wieku. Główne gatunki miniatury instrumentalnej, liryki instrumentalnej, cykle miniatur. Wskazanie znaczenia twórczości Fryderyka Chopina	Reprezentatywne przykłady twórczości Johna Fielda, Franza Schuberta, Roberta Schumanna, Niccolò Paganiniego, Felixa Mendelssohna-Bartholdy, Fryderyka Chopina, Ferenc Liszta, Johannes Brahmsa, Modesta Musorgskiego, Piotra Czajkowskiego, Camille Saint-Saënsa
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie, opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu Rozróżnianie i analiza cech muzyki	
Sonata XIX wieku	Sonata w stylu wirtuozowskim, klasycyzująca, z elementami liryki instrumentalnej, przemiany formy sonaty - synteza cyklu i formy sonatowej	Uświadomienie znaczenia teorii formy sonatowej, wskazanie znaczenia i specyfiki rozwoju sonaty w XIX wieku, charakterystyka sonaty w twórczości Fryderyka Chopina	Reprezentatywne przykłady twórczości Carla Marii von Webera, Franza Schuberta Niccolò Paganiniego, Fryderyka Chopina, Johannes Brahmsa, Ferenc Liszta, Edvarda Griega, Antonina Dvořáka, Giuseppe Verdiego
Koncert instrumentalny w XIX wieku	Koncert wirtuozowski, z elementami liryki instrumentalnej klasycyzujący, synteza cyklu i formy sonatowej	Wskazanie nowych tendencji na gruncie koncertu instrumentalnego, wyłonienie charakterystycznych cech twórczości Fryderyka Chopina	Reprezentatywne przykłady twórczości Niccolò Paganiniego, Fryderyka Chopina, Roberta Schumanna, Felixa Mendelssohna-Bartholdy, Johannes Brahmsa, Ferenc Liszta, Henryka Wieniawskiego, Edvarda Griega, Henri Vieuxtemps, Piotra Czajkowskiego, Antonina Dvořáka,
	Chopin życie i twórczość - podsumowanie wiadomości	Znaczenie i fenomen twórczości Fryderyka Chopina	Dzieła Fryderyka Chopina – wybór
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie, opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu	

		Rozróżnianie i analiza cech muzyki	
Rozwój symfonii i gatunków symfonicznych	Rozwój instrumentacji Symfonia klasycyzująca, symfonia programowa, wielka symfonia neoromantyczna	Wskazanie ciągłości rozwoju instrumentacji i znaczenia twórczości Hectora Berlioza, różne tendencje na gruncie symfonii	Reprezentatywne przykłady twórczości Franza Schuberta, Roberta Schumanna, Felixa Mendelssohna-Bartholdy, Antonina Dwořaka, Hectora Berlioza, Johannes Brahmsa, Piotr Czajkowskiego, Antona Brucknera, Gustava Mahlera
	Inne gatunki symfoniczne: poemat symfoniczny, uwertura koncertowa, suita symfoniczna, suita z muzyki do dramatu, baletowej, operowej	Rozwijanie wiedzy o rodzajach muzyki, wskazanie znaczenia programowości w muzyce symfonicznej jako cechy charakterystycznej dla muzyki XIX wieku	Reprezentatywne przykłady twórczości Felixa Mendelssohna-Bartholdy, Ferenc Liszta, Hectora Berlioza, Stanisława Moniuszki, Władysława Żeleńskiego, Zygmunta Noskowskiego, Modesta Musorgskiego, Piotra Czajkowskiego, Antonina Dwořaka, Bedřicha Smetany, Mikołaja Rimskiego-Korsakowa, Edvarda Griega, Richarda Straussa
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie, opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu	Rozróżnianie i analiza cech muzyki
Opera i dramaty XIX wieku	Życie i twórczość Stanisława Moniuszki	Poszerzenie wiedzy o Stanisława Moniuszko jako kompozytorze narodowym o znaczeniu lokalnym - podkreślenie tendencji pozytywistycznych na gruncie muzyki.	Fragmenty oper Stanisława Moniuszki
	Ogólna charakterystyka rozwoju opery	Wskazanie głównych ośrodków rozwoju opery, tendencji i przedstawicieli w XIX wieku	
	Rozwój opery: Włochy, Francja	Poszerzenie wiedzy o gatunku operowym - kontynuacje i nowe cechy na gruncie opery włoskiej i francuskiej. Znaczenie twórczości G. Verdiego w kontekście biografii kompozytora	fragmenty oper Goachimo Rossiniego, Vincenzo Belliniego, Gaetano Donizettiego, Giuseppe Verdiego, Giacomo Pucciniego, Ruggiero Leoncavallo, François Auber'a, Charlesa Gounod'a, Georges Bizeta
	Opera niemiecka i dramaty muzyczny	Wskazanie narodowego charakteru niemieckiej opery romantycznej i dramatu muzycznego, ciągłość tradycja i nowatorstwo w dramacie muzycznym Wagnera, twórczość Wagnera w kontekście jego biografii, przemiany na gruncie formy operowej w muzyce niemieckiej na przełomie XIX i XX wieku	fragmenty oper Carla Marii Webera, reprezentatywne przykłady twórczości Richarda Wagnera i Richarda Straussa
	Opera w twórczości kompozytorów narodowych	Wskazanie znaczenia opery jako wyraziciela tendencji narodowo-patriotycznych w muzyce XIX wieku	fragmenty oper Michaiła Glinki, Aleksandra Borodina, Modesta Musorgskiego, Piotra Czajkowskiego, Bedřicha Smetany, Antonina Dwořaka, Władysława Żeleńskiego
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie, opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu	Rozróżnianie i analiza cech muzyki

		Rozróżnianie i analiza cech muzyki	
Kierunki narodowe	Kierunki narodowe - podsumowanie. Tendencje w muzyce polskiej w II połowie XIX wieku.	Wskazanie znaczenia stylu narodowego w różnych ośrodkach i kręgach kulturowych Europy (z uwzględnieniem także: Danii, Belgii, Litwy Łotwy, Ukrainy, Słowacji i in.) Poznanie najważniejszych twórców polskich II połowy XIX wieku	Reprezentatywne przykłady stylu narodowego na gruncie różnych gatunków muzycznych. Reprezentatywne utwory Henryka Wieniawskiego, Juliusza Zarębskiego, Ignacego Jana Paderewskiego
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie, opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu Rozróżnianie i analiza cech muzyki	

Treści nauczania i cele szczegółowe – muzyka XX i XXI wieku

Dział tematyczny	tematyka	CELE SZCZEGÓŁOWE	Wskazanie reprezentatywnych twórców literatury muzycznej
	Lekcja wprowadzająca	Zapoznanie z zakresem materiału, wymaganiami i kryteriami oceniania	
Muzyka XX wieku	Ogólna charakterystyka muzyki XX wieku, sonoryzm . Stan muzyki na przełomie wieków	Omówienie chronologii epoki, cech charakterystycznych, wprowadzenie pojęcia sonoryzm. Omówienie muzyki na tle politycznym, społecznym i kulturalnym, muzyka wobec systemów totalitarnych XX wieku.	
Muzyka Polska na początku wieku	Mieczysław Karłowicz	Wskazanie znaczenia twórczości neoromantycznej Mieczysława Karłowicza w kontekście biografii kompozytora.	Mieczysław Karłowicz, Ludomir Różycki, Grzegorz Fitelberg,
	Młoda Polska w muzyce	Znaczenie grupy kompozytorów Młoda Polska i działalności Grzegorza Fitelberga	
	Karola Szymanowski - życie i twórczość	Uświadomienie znaczenie twórczości Karola Szymanowskiego dla muzyki polskiej	Wybór dzieł Karola Szymanowskiego
	Sprawdzian wiadomości	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi na temat życia i twórczości K. Szymanowskiego. Prezentowanie własnego poglądu na temat stylu , analiza i różnicowanie dzieł Szymanowskiego.	
Nowe tendencje w muzyce na początku wieku	Impresjonizm	Wskazanie przełomu w muzyce na gruncie harmoniki i kolorystyki dźwiękowej	Claude Debussy, Maurice Ravel
	Witalizm	Poznanie nowych kierunków i technik muzyki XX wieku oraz omówienie znaczenia twórczości Igora Strawińskiego i Béli Bartóka w kontekście biografii kompozytorów	Igor Strawiński, Sergiusz Prokofiew, Béla Bartók
	Ekspresjonizm		Aleksander Skriabin, Arnold Schönberg, Alban Berg, Anton Webern
	Dodekafonia		Arnold Schönberg, Alban Berg, Anton Webern
	Sprawdzian wiadomości	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu Rozróżnianie i analiza cech muzyki	
Muzyka Amerykańska w I połowie XX wieku	Charles Ives	Poznanie specyfiki stylu Charlesa Ivesa i muzyki amerykańskiej w I połowie XX wieku.	Charles Ives
	Georga Gershwin		Georga Gershwin, Virgil Thomson
Neoklasycyzm I połowy XX wieku	Definicja neoklasycyzmu i główni przedstawiciele	Poznanie różnych przejawów	

	Igor Strawiński i Sergiusz Prokofiew	neoklasycyzmu w twórczości wybitnych przedstawicieli muzyki XX wieku Twórczość I. Strawińskiego i Béli Bartóka w kontekście ich biografii.	Igor Strawiński, Sergiusz Prokofiew
	Béla Bartók		Béla Bartók
	Paul Hindemith i Neue Sachlichkeit		Paul Hindemith
	Grupa Sześciu	Określenie przeobrażeń, także w kontekście poprzedniej epoki porządkowanie , opisywanie, charakteryzowanie i rozróżnianie charakterystycznych cech. Formułowanie wypowiedzi i prezentowanie własnego poglądu Rozróżnianie i analiza cech muzyki	Erik Satie Darius Milhaud, Francis Poulenc, Arthur Honnegger
	Benjamin Britten		Benjamin Britten
	Neoklasycyzm we Włoszech		Alfredo Cassella
	Neoklasycyzm w ZSRR		Aram Chaczaturian, Dymitr Szostakowicz
	Twórcy amerykańscy		Aaron Copland
	Sprawdzian wiadomości		
Awangarda europejska	Techniki i kierunki awangardowe po II wojnie światowej - charakterystyka	Poznanie kierunków i technik II połowy XX wieku – awangardy muzycznej . Omówienie znaczenie osiągnięć Oliviera Messiaena w kontekście biografii kompozytora	
	Nowoczesny modalizm Olivier Messiaena		Olivier Messiaen
	Serializm i punktualizm		Pierre Boulez, Karlheinz Stockhausen
	Muzyka konkretna i elektroniczna		Pierre Schaeffer , Karlheinz Stockhausen,
	Aleatoryzm		John Cage, Karlheinz Stockhausen
	Nowe formy prezentacji muzycznej		John Cage, Georg Brecht, Mauricio Kagel, Luciano Berio
Muzyka u schyłku XX wieku i na początku XXI wieku	Inne techniki i tendencje u schyłku wieku	Poznanie charakterystycznych tendencji u schyłku wieku XX i na początku XXI np. spektralizm, „nowa złożoność” , neotonalność, „nowa prostota”, „polistylistyka”	Yannis Xenakis, Georg Crumb, Alfred Schnittke, Gérard Grisey
	Postmodernizm i minimal music		Steven Reich, Philipp Glass
	Tendencje stylistyczne na początku XXI wieku.		Brian Ferneyhough Óscar Navarro
Muzyka polska	Muzyka Polska	Poznanie głównych tendencji w muzyce przed II wojnę światową	Przykłady wczesnej twórczości Witolda Lutosławskiego, Grażyny Bacewiczówny
	Muzyka polska w okresie II wojny światowej	Muzyce i kompozytorzy Polsce w okresie II wojny światowej	
	Muzyka polska po II wojnie światowej	Główne tendencje w muzyce polskiej po II wojnie światowej	

	Sylwetki kompozytorów polskich	Pogłębienie wiedzy o polskich kompozytorach i charakteryzowanie twórczości wybranych twórców polskich, w tym znaczenia twórczości W. Lutosławskiego w kontekście jego biografii Polskie szkoły kompozytorskie	Grażyna Bacewicz, Stefan Kisielewski, Witold Lutosławski, Andrzej Panufnik, Roman Palester, Tadeusz Baird, Kazimierz Serocki, Krzysztof Penderecki, Henryk Mikołaj Górecki, Wojciech Kilar, Paweł Szymański, Paweł Mykietyn
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Rozróżnianie i analiza cech muzyki	
Przygotowania do egzaminu dyplomowego	Repetytorium – charakterystyki epok	Wskazanie ciągłości rozwoju muzyki, analiza i różnicowanie stylów muzycznych.	
	Repetytorium - gatunki i formy na przestrzeni wieków	Wskazanie przynależności, wyszukiwanie i selekcjonowanie wiadomości, tworzenie wypowiedzi	
	Repetytorium – podstawowe elementy dzieła muzycznego, faktura, techniki kompozytorskie		
	Różnicowanie stylów muzycznych		

Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – antyk i średniowiecze

Tematyka	dział tematyczny	OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW
Lekcja wprowadzająca.		Uczeń zna cel i charakter przedmiotu. Uczeń zna podstawę programową, sformułowane w niej cele i osiągnięcia. na poziomie podstawowym i rozszerzonym. Uczeń zna założenia programu nauczania w klasie trzeciej i obowiązujące kryteria ocen.
Muzyka pierwotna	Muzyka społeczeństw pierwotnych	Uczeń zna różne hipotezy na temat powstania muzyki, wskazuje możliwe początki rozwoju muzyki, zna pierwotne style muzyczne, rozumie znaczenie pojęć związanych z muzyką pierwotną np. synkretyzm, heterofonia, pierwotne systemy tonalne, itp., Uczeń potrafi określić rodzaje instrumentów pierwotnych i ich funkcje. Uczeń zna rolę muzykologii porównawczej w kształtowaniu wiedzy na temat muzyki pierwotnej.
Muzyka świata starożytnego.	Muzyka świata starożytnego	Uczeń wymienia kultury świata starożytnego, wskazuje charakterystyczne cechy (muzyki, instrumentarium) wybranych kultur.
Muzyka starożytnej Grecji – wprowadzenie - liryka i epika		Dostrzega związek rozwoju muzyki z innymi dziedzinami sztuki i literatury. Uczeń zna podstawowe gatunki liryki starożytnej Grecji (oda, hymn, elegia i in.). Uczeń potrafi analizować tekst źródłowy związany z liryką starożytnej Grecji. Rozumie znaczenie pojęć: rytm poetycki (w tym heksametr) nomos, kitarodia, agony
Dramat grecki.		Uczeń zna genezę tragedii antycznej, rozumie znaczenie dramatu satyrowego. Uczeń zna budowę tragedii antycznej i rolę muzyki w tragedii.
Rozwój teorii muzyki w starożytnej Grecji i instrumentarium		Uczeń zna i rozumie terminy związane z teorią muzyki w starożytnej Grecji: teoria ethosu, notacja literowa, system doskonały, skale starogreckie Uczeń zna nazwy starogreckich instrumentów, identyfikuje te instrumenty na podstawie opisu i ikonografii
Muzyka starożytnego Rzymu.		Uczeń zna ogólne cechy charakterystyczne muzyki starożytnego Rzymu, zna nazwy i rozpoznaje na podstawie rysunku (zdjęcia) charakterystyczne instrumenty starożytnego Rzymu.
Muzyka starożytnych Żydów.		Uczeń potrafi wskazać związki kultury żydowskiej z rozwojem muzyki chrześcijańskiej
Powtórzenie materiału.		Uczeń wybiera, porządkuje, opisuje, charakteryzuje porównuje zagadnienia rozróżnia, dokonuje analizy stylu muzycznego, tworzy wypowiedź.
Sprawdzian wiadomości.		
Ogólna charakterystyka epoki średniowiecza.	Muzyka epoki średniowiecza	Uczeń dostrzega związki kulturowe, polityczne, historyczne, gospodarcze i kulturalne z rozwojem muzyki. Dostrzega związek rozwoju muzyki z innymi dziedzinami sztuki i literatury.
Chorał gregoriański - geneza, etapy rozwoju	Muzyka religijna epoki średniowiecza	Uczeń zna definicje pojęć związanych z tematem, rozumie na czym polega znaczenie chorału w rozwoju muzyki, dostrzega związek chorału gregoriańskiego z rozwojem muzyki w kolejnych epokach.
Chorał gregoriański - cechy.		Uczeń dokonuje analizy słuchowej poznanych przykładów muzycznych, potrafi wyodrębnić słuchowo charakterystyczne cechy chorału. Uczeń zna ogólne cechy (zalety i wady) notacji cheironomicznej, dazjalnej oraz literowej. Uczeń rozpoznaje przykładowy zapis na podstawie kopii zabytku.
Organum - etapy rozwoju, przedstawiciele, rodzaje		Uczeń zna i rozumie znaczenie pojęć, terminów związanych z wielogłosowością, rozumie istotę techniki cantus firmus, potrafi wskazać różne rodzaje wielogłosowości we wczesnym średniowieczu, zna znaczenie szkoły Notre Dame.
Organum - rodzaje, cechy.		Uczeń dokonuje analizy słuchowej różnych form organum średniowiecznego. Uczeń zna ogólne cechy zapisu diastematycznego i rozpoznaje taki zapis w oparciu o przedstawione źródła

Muzyka epoki ars antiqua.		Uczeń zna i rozumie znaczenie pojęć związanych z początkami typowej polifonii średniowiecznej: clausula, conductus, motet. Uczeń potrafi przedstawić genezę motetu. Uczeń zna zasady regulacji rytmiki w okresie ars antiqua i sposoby jej notowania. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Muzyka epoki ars nova.		Uczeń zna osiągnięcia epoki ars nova w zakresie rozwoju techniki kompozytorskiej i rytmiki mensuralnej. Potrafi rozpoznać zapis mensuralny w oparciu o przedstawione źródło.
Muzyka epoki ars nova.		Uczeń zna i rozumie pojęcia związane z techniką kompozytorską ars nova, definiuje techniki i rozpoznaje je na przykładzie nutowym. Uczeń dostrzega znaczenie twórczości Guillaume de Machaut dla późniejszych epok w kontekście biografii kompozytora. Przedstawia rozwój motetu i mszy średniowiecznej. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
Ars subtilior Szkola burgundzka Muzyka angielska I połowy XV w.		Uczeń wskazuje charakterystyczne cechy muzyki na przełomie XIV/XV wieku – ars subtilior oraz osiągnięcia szkoły burgundzkiej i twórców angielskich. Dostrzega znaczenie fauxbourdonu dla rozwoju muzyki renesansowej. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
Monodia świecka epoki średniowiecza – liryka trubadurów	Muzyka świecka epoki średniowiecza	Uczeń zna cechy świeckiej monodii trubadurów i jej twórców, dostrzega znaczenie poezji dla rozwoju muzyki, definiuje podstawowe pojęcia związane z liryką: miłość dworna, chansons de geste, jeux de parties. Zna tematykę i charakterystyczne gatunki pieśni. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
Monodia świecka epoki średniowiecza – liryka truverów, minnesingerów i meistersingerów		Uczeń zna twórców liryki świeckiej truverów, minnesingerów i meistersingerów. Dostrzega różnice i związki w twórczości poszczególnych grup twórców. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Trecento		Uczeń dostrzega związki rozwoju kultury muzycznej w XIV we Włoszech z przemianami na gruncie społecznym, estetycznym i kulturowym. Uczeń zna i rozumie znaczenie podstawowych terminów związanych z liryką włoskiego trecenta, definiuje podstawowe formy pieśni: caccia, ballata, madrygał. . Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Liryka Guillaume de Machaut		Uczeń dostrzega znaczenie świeckiej twórczości Guillaume de Machaut w kontekście jego biografii. Definiuje podstawowe formy francuskiej chansons: ballada, virelai, rondo. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Podsumowanie osiągnięć w zakresie teorii muzyki		Uczeń dostrzega znaczenie teorii muzyki w okresie średniowiecza. Wykazuje ciągłość rozwoju notacji muzycznej. Wskazuje na korelacje z teorią antyczną. Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na muzyczną twórczość epoki średniowiecza.
Powtórzenie, sprawdzian wiadomości.		Uczeń wybiera, porządkuje, opisuje, charakteryzuje porównuje zagadnienia rozróżnia, dokonuje analizy stylu muzycznego, tworzy wypowiedź.
Charakterystyka muzyki polskiego średniowiecza.	Muzyka polskiego średniowiecza	Uczeń wskazuje różnice periodyzacyjne średniowiecza europejskiego i polskiego. Dostrzega powiązania rozwoju muzyki w Polsce z historią, polityką, gospodarką, nauką, kulturą
Rozwój chorału w Polsce.		Uczeń zna najważniejsze zabytki monodii chorałowej w Polsce. Uczeń ma świadomość wkładu Polski w rozwój chorału, zna twórczość Wincentego z Kielczy. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
Monodia religijna w Polsce		Uczeń zna cechy, budowę Bogurodzicy. Dostrzega znaczenie Bogurodzicy dla kultury polskiej. Uczeń dokonuje analizy słuchowej Bogurodzicy i śpiewa dwie najstarsze zwrotki Bogurodzicy.
Monodia świecka w Polsce		Uczeń zna twórców - wykonawców muzyki świeckiej w Polsce, zna tematykę utworów oraz przykładowe źródła świadczące o istnieniu świeckiej liryki.

Wczesna wielogłosowość religijna		Uczeń zna zabytki wielogłosowości religijnej w Polsce. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Wielogłosowość I poł. XV w.		Uczeń zna zabytki polskiej wielogłosowości I połowy XV wieku. Uczeń dostrzega znaczenie twórczości Piotra z Grudziądza i Mikołaja z Radomia, porównuje ich twórczości z osiągnięciami w muzyce europejskiej. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
Twórczość Mikołaja z Radomia		Uczeń zna znaczenie i status muzyka w okresie średniowiecza. Dostrzega wpływ warunków społecznych i politycznych na kształtowanie się zawodu muzyka. Uczeń zna typowe instrumentarium dla epoki średniowiecza.
Specyfika muzyki polskiej w średniowieczu i status muzyka instrumentalisty w okresie średniowiecza		Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na muzyczną twórczość w Polsce w epoce średniowiecza. Porównuje z twórczością europejską. Postrzega związki kultury muzycznej z innymi dziedzinami sztuki.
Powtórzenie i sprawdzian wiadomości		
Test całościowy z literatury muzycznej średniowiecza		Uczeń zna wybrane przykłady z literatury muzycznej.

Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – renesans

Tematyka	dział tematyczny	OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW
Ogólna charakterystyka epoki renesansu.	Muzyka epoki renesansu	Uczeń wskazuje tło polityczne, historyczne i kulturalne epoki. Uczeń dostrzega związki z rozwojem kultury muzycznej. Dostrzega związek rozwoju muzyki z innymi dziedzinami sztuki i literatury
Generacje franko-flamandzkie.		Uczeń zna typowe techniki kompozytorskie dla renesansu. Dokonuje analizy słuchowej i wzrokowej utworów, wyodrębniając odpowiednie techniki i rodzaje faktury. Zna pojęcia związane z techniką kompozytorską i fakturą. Dostrzega znaczenie osiągnięć kompozytorów franko- flamandzkich. Wymienia przedstawicieli kolejnych generacji i zna ich osiągnięcia w zakresie rozwoju muzyki. Przedstawia wiedzę na temat renesansowej mszy i motetu. Charakteryzuje twórczość J. des Pres`a w kontekście biografii kompozytora. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
Muzyka włoska – szkoła wenecka i rzymska.		Uczeń wskazuje znaczenie twórczości kompozytorów włoskich. Wymienia twórców poszczególnych szkół i zna ich osiągnięcia w zakresie rozwoju muzyki. Omawia twórczość G. P. da Palestriny w kontekście biografii kompozytora. Wskazuje powiązania twórczości z kolejną epoką. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
Muzyka włoska, rozwój madrygału.		Uczeń dostrzega specyfikę świeckiej muzyki włoskiej, dostrzega znaczenie poezji dla rozwoju muzyki. Wymienia kolejne etapy rozwoju madrygału i przedstawicieli. Zna cechy madrygału renesansowego. Zna pojęcia: prima i seconda prattica. Zna pojęcia związane ze stylem afektowanym: concitato, molle, temperato. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Muzyka niemiecka		Uczeń zna przyczyny powstania chóru protestanckiego i dostrzega jego znaczenie dla muzyki przyszłych epok . Zna cechy chóru protestanckiego i dokonuje analizy różnicującej cechy chóru protestanckiego i gregoriańskiego.
Muzyka francuska		Uczeń zna związek poezji francuskiej z rozwojem renesansowej chansons, zna typy pieśni, rozumie znaczenie pojęcia – imitazione della natura . Zna przedstawicieli różnych gatunków francuskiej chansons. vers mesurée Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej Wykazuje specyfikę muzyki francuskiej - (rozwój pieśni). Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
Muzyka hiszpańska		Uczeń zna cechy muzyki hiszpańskiej (rozwój muzyki instrumentalnej i wokalne). Dostrzega znaczenie poezji Lopego de Vega dla rozwoju hiszpańskiej pieśni. Uczeń zna gatunki muzyki instrumentalnej i definiuje je.
Rozwój instrumentarium i przejawy muzyki instrumentalnej		Uczeń zna instrumentarium renesansowe. Dostrzega znaczenie rozwoju instrumentarium w okresie renesansu dla rozwoju kultury muzycznej w kolejnych epokach. Zna główne ośrodki rozwoju lutnictwa we Włoszech.
Powtórzenie i sprawdzian wiadomości.		Uczeń wybiera, porządkuje, opisuje, charakteryzuje porównuje zagadnienia rozróżnia, dokonuje analizy stylu muzycznego, tworzy wypowiedź. Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na muzyczną twórczość w epoce renesansu. Postrzega związki kultury muzycznej z innymi dziedzinami sztuki.
Charakterystyka muzyki polskiego renesansu.	Muzyka polskiego renesansu	Uczeń dostrzega specyfikę rozwoju kultury w Polsce w okresie renesansu, związki kulturowe, polityczne, gospodarcze.
Muzyczne wyznaczniki polskiego renesansu.		Uczeń zna cechy polskich utworów wczesnego renesansu. . Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Rodzaje muzyki w Polsce renesansowej.		Uczeń potrafi wyodrębnić rodzaje muzyki polskiego renesansu . Wymienia odpowiednich twórców i ich dzieła.

Twórcy muzyki polskiej w okresie renesansu		Uczeń poznaje twórczości wybranych kompozytorów. Dostrzega ich znaczenie i wiąże ich twórczość z osiągnięciami muzyki w Europie
Twórczość Wacława z Szamotuł		Uczeń dokonuje analizy słuchowej poznanych dzieł Wacława z Szamotuł. Uczeń dostrzega znaczenie twórczości kompozytora na tle twórczości europejskiej.
Twórczość Mikołaja Gomółki		Uczeń zna przykładowe psalmy z dzieła Mikołaja Gomółki, dostrzega znaczenie przekładu Jana Kochanowskiego i wskazuje na patriotyczne przesłanie Psałterza. Dokonuje analizy słuchowej wybranych psalmów.
Muzyka świecka wokalna okresu renesansu		Uczeń zna tematykę i twórców pieśni. Dostrzega związki tematyki z historią Polski. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
Muzyka instrumentalna		Uczeń zna źródła (tabulatury), twórców i gatunki muzyki instrumentalnej. . Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej Zna główne ośrodki rozwoju lutnictwa w Polsce. Uczeń dostrzega znaczenie polskich skrzypiec dla rozwoju instrumentu.
Kompozytor przełomu epok - Mikołaj Zieleński		Uczeń zna znaczenie twórczości Mikołaja Zieleńskiego. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Podsumowanie osiągnięć w muzyce polskiej w okresie renesansu		Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na polską muzyczną twórczość w epoce renesansu. Dostrzega związki kultury muzycznej z innymi dziedzinami sztuki..
Powtórzenie i sprawdzian wiadomości		Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na muzyczną twórczość w Polsce w epoce renesansu.. Porównuje z twórczością europejską. Postrzega związki kultury muzycznej z innymi dziedzinami sztuki
Test całościowy z literatury renesansu		Uczeń zna wybrane przykłady z literatury muzycznej.

Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – klasycyzm

Dział tematyczny	tematyka	OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW
	Zakres i cel przedmiotu w klasie IV	Uczeń zna założenia programu nauczania w klasie czwartej obowiązujące kryteria ocen.
Muzyka epoki baroku	Ogólna charakterystyka muzyki w epoce baroku - wprowadzenie.	Uczeń zna chronologię epoki, podział na okresy, główne ośrodki rozwoju muzyki w epoce baroku. Dostrzega osiągnięcia w dziedzinie muzyki na tle politycznym, społecznym i kulturalnym epoki Dostrzega związek rozwoju muzyki z innymi dziedzinami sztuki i literatury.
Opera barokowa	Cechy muzyki okresu przejściowego	Uczeń zna i różnicuje cechy nowego stylu. Wskazuje źródła zmian w muzyce, związki z kulturą starożytną Grecji. Rozumie i definiuje zmiany na gruncie techniki kompozytorskiej np.: monodia akompaniowana (styl monodyczny), bas cyfrowany, stile moderno, gorgia, styl afektowany. Definiuje gatunek opera i elementy formy operowej.
	Geneza opery	Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Opera wczesnobarokowa jako kontynuacja renesansowej <i>dramma per musica</i>	Uczeń zna tematykę wczesnych oper. Uczeń wymienia osiągnięcia twórców <i>cameraty florenckiej</i> , szkoły rzymskiej, wczesnej twórczości Claudio Monteverdiego i innych twórców opery wczesnobarokowej. Dostrzega i przedstawia znaczenie wczesnej twórczości operowej Claudio Monteverdiego oraz jej związek z twórczością madrygałową kompozytora. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Rozwój opery barokowej we Włoszech	Uczeń dostrzega zmiany zachodzące w kształtowaniu formy operowej, tematyki oraz znaczenie twórców szkoły weneckiej i neapolitańskiej dla rozwoju opery. Uczeń wskazuje na zmiany funkcji społecznej opery i dostrzega rolę mieszczaństwa w kształtowaniu repertuaru operowego. Wskazuje na zmiany w zakresie techniki teatralnej Uczeń rozumie i definiuje pojęcia: styl <i>bel canto</i> , opera buffa, seria, sinfonia (uwertura włoska), aria da capo, <i>commedia dell'arte</i> . Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
	Geneza opery we Francji Rozwój opery barokowej we Francji	Uczeń wskazuje na związek genezy opery francuskiej z kulturą starożytnej Grecji. Określa specyfikę (tematyka, budowa, inne cechy) twórczości dramatycznej we Francji. Rozumie znaczenie pojęć i definiuje je: <i>air de cour</i> , <i>ballet de cour</i> , <i>tragedie lyrique</i> , uwertura francuska. Zna cechy twórczości Jeana Battisty Lully'ego, Jeana Philippa Rameau. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Geneza i rozwój muzyki dramatycznej w Anglii i powstanie opery angielskiej	Uczeń dostrzega znaczenie maski w rozwoju muzyki dramatycznej w Anglii. Rozumie i definiuje pojęcie maska. Zna twórców opery angielskiej, tematykę oper. Określa cechy twórczości Henry'ego Purcella, Johna Pepuscha i Johna Gaya. Dostrzega znaczenie twórczości operowej Georga Friedricha Händla dla rozwoju muzyki angielskiej. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Rozwój opery barokowej w innych ośrodkach	Uczeń dostrzega dominację opery włoskiej w innych ośrodkach europejskich (Polska, Niemcy). Uczeń określa specyfikę oryginalnej dramatycznej twórczości hiszpańskiej
	Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój opery w epoce baroku.
Gatunki	Geneza i rozwój kantaty włoskiej	Uczeń wskazuje źródła rozwoju kantaty włoskiej, określa znaczenie madrygału, monodii i opery dla rozwoju kantaty. Definiuje gatunek kantata i elementy formy. Dostrzega i rozumie istotę procesu kształtowania cyklu kantatowego. Zna tematykę kantaty włoskiej, jej twórców. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
wokalnie instrumentalne baroku	Geneza i rozwój kantaty protestanckiej	Uczeń dostrzega odmienność rozwoju kantaty w Niemczech, specyfikę tematyki. Rozumie i definiuje: chorał protestancki, monodia chorałowa, chorałowe <i>concertato</i> , dramatyczne <i>concertato</i> . Zna znaczenie reformy Erdmanna Neumeistra. Zna cechy charakterystyczne twórczości kantatowej Johanna Sebastiana Bacha. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Rozwój kantaty w innych ośrodkach	Uczeń określa powiązania w rozwoju kantaty w innych ośrodkach.

	Oratorium włoskie	Uczeń definiuje gatunek oratorium, oraz pojęcia i terminy związane z oratorium: dialog oratoryjny, testo, oratorio volgare, oratorio latino. Uczeń wskazuje źródła rozwoju oratorium, dostrzega znaczenie monodii akompaniowanej i opery oraz elementów formy operowej dla rozwoju oratorium, uczeń wymienia przedstawicieli włoskiego oratorium. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Rozwój oratorium w innych ośrodkach	Uczeń dostrzega kierunki rozwoju oratorium w innych ośrodkach, a zwłaszcza w Niemczech. Zna cechy charakterystyczne twórczości oratoryjnej Heinricha Schütza i Johanna Sebastiana Bacha. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Klasyczne barokowe oratorium w twórczości Georga Friedricha Händla	Uczeń zna cechy charakterystyczne i tematykę oratoriów Georga Friedricha Händla. Dostrzega związki twórczości oratoryjnej Georga Friedricha Händla z twórczością Giacomo Carissmiego, wskazuje cechy indywidualne. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Rozwój mszy w okresie baroku	Uczeń definiuje gatunek mszy. Uczeń rozumie znaczenie pojęć stile antico i moderno, dostrzega wpływ stylów dla rozwoju muzyki religijnej baroku. Uczeń zna cechy charakterystyczne mszy kantatowo-oratoryjnej i wskazuje na związki rozwoju mszy i elementów formy operowej Johanna Sebastiana Bacha. Dostrzega znaczenie dzieła w twórczości Johanna Sebastiana Bacha i w rozwoju gatunku. Zwraca uwagę na znaczenie symboliki. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Rozwój pasji w okresie baroku	Uczeń definiuje gatunek pasji, zna cechy charakterystyczne obsady wokalne, tematykę, rodzaj wykorzystywanych tekstów. Dostrzega związki pasji barokowej z rozwojem opery. Zna cechy pasji Heinricha Schütza i Johanna Sebastiana Bacha. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Inne gatunki wokalne i wokalnie-instrumentalne	Uczeń zna cechy charakterystyczne rozwoju motetu, koncertu wokalnego w okresie baroku.
	Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój wielkich gatunków wokalnie-instrumentalnych w epoce baroku.
Muzyka instrumentalna baroku	Główne ośrodki, przedstawiciele, twórczość i ich specyfika	Uczeń zna i wymienia główne ośrodki rozwoju muzyki instrumentalnej, przedstawicieli oraz specyfikę twórczości z uwzględnieniem chronologii.
	Gatunki i formy muzyki instrumentalnej baroku	Uczeń wskazuje źródła rozwoju muzyki instrumentalnej u schyłku renesansu. Definiuje poszczególne gatunki i formy. Dostrzega ciągłość rozwoju gatunków i form instrumentalnych. Zna cechy charakterystyczne poszczególnych gatunków i form - ricercaru, tintera, canzony, sonaty da chiesa, da camera, sonaty solowej i triowej, concerto grosso, koncertu solowego, preludium, toccat, fantazji i in. gat. polifonicznych, fugi, wariacji ostinatowych, suit, miniatury klawesynowej i innych instrumentalnych gatunków baroku - na przykładzie twórczości reprezentatywnych twórców Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój muzyki instrumentalnej w epoce baroku.
Wielcy mistrzowie	Życie i twórczość Johanna Sebastiana Bacha i Georga Friedricha Händla	Uczeń zna biografie i charakterystykę twórczości Johanna Sebastiana Bacha i Georga Friedricha Händla .
	Charakterystyka muzyki polskiej w epoce baroku	Uczeń zna specyfikę rozwoju muzyki w Polsce w okresie baroku. Dostrzega związek przemian politycznych, historycznych, gospodarczych i kulturowych i ich wpływ na rozwój muzyki w okresie baroku w Polsce.
Muzyka polskiego baroku	Dzieła i twórcy polskiego baroku	Uczeń zna cechy charakterystyczne twórczości polskiej w okresie baroku. Uczeń dostrzega znaczenie twórczości włoskiej w Polsce. Zna i wymienia kierunki rozwoju muzyki polskiej, gatunki, charakterystyczne style. Omawia cechy charakterystyczne wybranych dzieł. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój muzyki Polskiej w epoce baroku. Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na muzyczną twórczość w Polsce w epoce baroku. Porównuje z twórczością europejską. Postrzega związki kultury muzycznej z innymi dziedzinami sztuki

Muzyka klasycyzmu	Test z literatury muzycznej baroku w Europie i Polsce	Uczeń zna wybrane przykłady z literatury muzycznej.
	Między barokiem a klasycyzmem w muzyce	Uczeń porównuje ogólne cechy muzyki w epoce baroku i klasycyzmu.
	Ogólna charakterystyka muzyki w epoce klasycyzmu - wprowadzenie.	Uczeń omawia cechy charakterystyczne epoki w kontekście politycznym, społecznym i kulturalnym Dostrzega związek rozwoju muzyki z innymi dziedzinami sztuki i literatury. Wskazuje główne tendencje stylistyczne: Empfindsamerstil, Sturm und Drang; styl wczesnoklasyczny (przedklasyczny), klasyczny, preromantyczny.
	Faza przedklasyczna i jej kontynuacje	Uczeń zna ośrodki przedklasyczne, wymienia przedstawicieli i określa osiągnięcia w dziedzinie muzyki każdego z ośrodków. Wykazuje znaczenie twórców przedklasycznych i ich kontynuatorów w okresie klasycyzmu dla rozwoju muzyki. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Reforma opery	Uczeń dostrzega ciągłość rozwoju historycznego opery i znaczenie reformy operowej Christopha Willibalda Glucka. Zna założenia reformy operowej i omawia je szczegółowo. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Sylwetki klasyków wiedeńskich	Uczeń zna biografie klasyków wiedeńskich. Dostrzega i analizuje cechy stylu klasyków wiedeńskich. Uczeń dostrzega ciągłość rozwoju cyklu sonatowego w twórczości klasyków wiedeńskich na przykładzie charakterystycznych gatunków: sonata, sonata kameralna (kwartet smyczkowy), koncert instrumentalny, symfonia. Uczeń dostrzega znaczenie i oddziaływanie formy sonatowej i cyklu sonatowego na postaci suity w okresie klasycyzmu, kształtowanie form arii. Wskazuje na specyfikę stylu klasyków w poszczególnych fazach twórczości oraz ich znaczenie dla rozwoju poszczególnych gatunków: symfonii, sonaty, koncertu opery i in. Podkreśla znaczenie twórczości operowej Wolfganga Amadeusa Mozarta Dostrzega elementy preromantyczne w twórczości Ludwiga van Beethovena. Zna przemiany w konstrukcji fortepianu i wpływ rozwoju fortepianu dla rozwoju muzyki klasycyzmu. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Twórczość i znaczenie klasyków wiedeńskich.	Uczeń dostrzega specyfikę rozwoju kultury w Polsce w okresie klasycyzmu związki kulturowe, polityczne, gospodarcze. Zna ważne fakty historyczne mające wpływ na rozwój kultury i muzyki polskiej.
	Muzyka polskiego klasycyzmu - wprowadzenie	Uczeń wskazuje operę jako gatunek kształtujący postawę patriotyczną w Polsce w okresie klasycyzmu. Dostrzega znaczenie powstania Teatru Narodowego i działalności Wojciecha Bogusławskiego. Uczeń zna tematykę i cechy oper. Wymienia twórców, tytuły. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej .
	Rozwój opery w Polsce	Uczeń zna cechy rozwoju sonaty solowej, sonaty kameralnej, koncertu instrumentalnego, symfonii, divertimenta, pieśni, kantaty, mszy i porównuje z osiągnięciami klasyków wiedeńskich Wymienia twórców i charakteryzuje ich twórczość. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
	Rozwój innych gatunków muzycznych w Polsce w okresie klasycyzmu	Uczeń wskazuje źródła rozwoju twórczości romantycznej, wymienia twórców, zna cechy twórczości . Dostrzega ciągłość rozwoju stylu narodowego. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
	Znaczenie fazy preromantycznej i rozwój życia muzycznego w Polsce w okresie klasycyzmu	Uczeń rozumie znaczenie rozwoju teorii i piśmiennictwa muzycznego w Polsce w okresie klasycyzmu, zna twórców i tematykę piśmiennictwa.
	Rozwój teorii i piśmiennictwa muzycznego w Polsce w okresie klasycyzmu	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój muzyki w okresie klasycyzmu. Porównuje z twórczością europejską. Postrzega związki kultury muzycznej z innymi dziedzinami sztuki
Powtórzenie i sprawdzian wiadomości	Uczeń zna wybrane przykłady z literatury muzycznej.	
Test z literatury muzycznej klasycyzmu w Europie i w Polsce	Uczeń zna wybrane przykłady z literatury muzycznej.	

Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – muzyka XIX wieku

Dział tematyczny	tematyka	OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW
	Lekcja wprowadzająca	Uczeń zna założenia programu nauczania w klasie piątej obowiązujące kryteria ocen.
Muzyka XIX wieku	Ogólna charakterystyka muzyki XIX wieku	Uczeń zna chronologię epoki, podział na okresy, główne ośrodki rozwoju muzyki w XIX wieku. Dostrzega osiągnięcia w dziedzinie muzyki na tle politycznym, społecznym i kulturalnym epoki. Dostrzega związek rozwoju muzyki z innymi dziedzinami sztuki i literatury
Liryka wokalna	Pieśń romantyczna w twórczości Franza Schuberta. Cykl pieśni w twórczości Franza Schuberta i Roberta Schumanna. Inni twórcy liryki wokalne. Wkład twórców polskich w rozwój liryki wokalne	Uczeń wskazuje źródła genezy pieśni romantycznej, zna cechy twórczości kompozytorów berlińskiej szkoły. Definiuje pojęcie "das Lied" w muzyce niemieckiej, podkreśla związek rozwoju pieśni z ideologią romantyczną. Wymienia przedstawicieli i zna cechy twórczości wybitnych kompozytorów liryki wokalne. Dostrzega znaczenie narodowej twórczości pieśniarskiej kompozytorów równych ośrodków. Zna reprezentatywne przykłady liryki wokalne XIX wieku .
Liryka instrumentalna	Prekursorzy liryki instrumentalnej Gatunki liryki instrumentalnej i jej przedstawiciele Liryka instrumentalna w twórczości Fryderyka Chopina.	Uczeń wskazuje przejawy liryki instrumentalnej w twórczości kompozytorów u schyłku XVIII wieku. Uczeń wymienia i definiuje główne gatunki miniatury instrumentalnej, zna zasady kształtowania cyklu miniatur. Dostrzega związki muzyki z innymi dziedzinami sztuki i literatury. Wymienia przedstawicieli liryki instrumentalnej i charakteryzuje ich twórczość. Wskazuje znaczenie twórczości Fryderyka Chopina, zna cechy twórczości Fryderyka Chopina, omawia zasady kształtowania gatunków liryki instrumentalnej w jego twórczości i cechy stylu Fryderyka Chopina.
Sonata XIX wieku	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój liryki wokalne i instrumentalnej w okresie XIX wieku. Uczeń zna wybrane przykłady z literatury muzycznej.
	Sonata w stylu wirtuozowskim klasycyzująca, z elementami liryki instrumentalnej, przemiana formy sonaty - synteza cyklu i formy sonatowej	Uczeń jest świadomy znaczenia teorii formy, a w szczególności sonatowej w kształtowaniu muzyki. Wskazuje kierunki rozwoju sonaty w XIX wieku, zna przedstawicieli i charakterystyczne cechy twórczości. Omawia i charakteryzuje sonatę w twórczości Fryderyka Chopina. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Koncert instrumentalny w XIX wieku	Koncert wirtuozowski, z elementami liryki instrumentalnej klasycyzujący, synteza cyklu i formy sonatowej	Uczeń jest świadomy ciągłości rozwoju koncertu instrumentalnego. Uczeń wskazuje nowe tendencje rozwojowe na gruncie koncertu instrumentalnego. Omawia charakterystyczne cechy koncertów Fryderyka Chopina. Zna i wymienia przedstawicieli oraz omawia cechy twórczości wybitnych przedstawicieli koncertu Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Fryderyk Chopin życie i twórczość - podsumowanie wiadomości	Uczeń zna biografię i charakterystykę twórczości Fryderyka Chopina, omawia znaczenie i fenomen oraz nowatorstwo twórczości Chopina. Postrzega życie i twórczość Chopina w kontekście historii Polski oraz w kontekście ideologii romantycznej. Postrzega znaczenie twórczości Chopina dla kompozytorów polskich kolejnych generacji i europejskich.
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na twórczość Fryderyka Chopina. Zna wybrane dzieła Chopina.

Rozwój symfonii i gatunków symfonicznych	Rozwój instrumentacji Symfonia klasycyzująca, symfonia programowa, wielka symfonia neoromantyczna.	Uczeń zna pojęcie instrumentacja, dostrzega ciągłość rozwoju instrumentacji i znaczenie twórczości Hectora Berlioza, oraz innych przedstawicieli muzyki XIX wieku dla jej rozwoju. Wskazuje kierunki rozwoju symfonii i gatunków symfonicznych. Dostrzega wpływ literatury i innych dziedzin sztuki na rozwój muzyki. Zna i wymienia przedstawicieli muzyki symfonicznej i omawia cechy ich twórczości.
	Inne gatunki symfoniczne: poemat symfoniczny, uwertura koncertowa, suita symfoniczna, suita z muzyki do dramatu, baletowej, operowej	Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej Uczeń dostrzega związek muzyki programowej, ideologii i estetyki romantycznej.
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój muzyki symfonicznej w XIX wieku. Zna wybrane dzieła literatury muzycznej.
Opera i dramaty w XIX wieku	Życie i twórczość Stanisława Moniuszki	Uczeń zna biografię i charakterystykę twórczości Stanisława Moniuszki. Dostrzega znaczenie Moniuszki jako kompozytora narodowego. Podkreśla znaczenie tendencji pozytywistycznych w rozwoju muzyki. Zna tematykę oper Moniuszki, i ich charakterystyczne cechy. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Ogólna charakterystyka rozwoju opery	Uczeń zna chronologię rozwoju opery w XIX wieku, wymienia główne ośrodki i przedstawicieli, zna główne kierunki rozwoju opery w XIX wieku .
	Rozwój opery: Włochy, Francja	Uczeń zna i wymienia przedstawicieli opery włoskiej i francuskiej, zna tytuły oper i ich tematykę oraz ich cechy charakterystyczne oraz omawia znaczenie twórczości wybranych kompozytorów, w tym charakteryzuje twórczość G.Verdiego w kontekście biografii kompozytora. Dostrzega ciągłość rozwoju opery włoskiej. Wskazuje narodowy charakter twórczości Giuseppe Verdiego. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
	Opera niemiecka i dramaty muzyczne	Uczeń dostrzega związek ideologii romantycznej z rozwojem opery niemieckiej. Wskazuje narodowy charakter niemieckiej opery romantycznej i dramatu muzycznego. Zna tematykę opery niemieckiej i dramatu . Wskazuje ciągłość rozwoju i nowatorstwo w dramacie muzycznym Richarda Wagnera. Zna cechy dramatu muzycznego. Określa związki dramatu muzycznego z literaturą i filozofią. Omawia twórczość Wagnera w kontekście biografii kompozytora. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Opera w twórczości kompozytorów narodowych	Uczeń wskazuje znaczenie opery jako gatunku w pełni wyrażającego tendencje narodowo-patriotyczne w muzyce XIX wieku . Uczeń zna i wymienia twórców, tytuły oper i zna ich tematykę. Omawia wybrane dzieła operowe. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Zna wybrane dzieła literatury muzycznej.
Kierunki narodowe	Kierunki narodowe - podsumowanie .	Uczeń, dostrzega związek ideologii romantycznej, zmian zachodzących na gruncie społecznym i politycznym z rozwojem stylu narodowego w muzyce XIX wieku. Wskazuje znaczenie stylu narodowego w różnych ośrodkach i kręgach kulturowych Europy Zna i wymienia twórców poszczególnych ośrodków i charakteryzuje ich twórczość. Zna źródła narodowego polskiego stylu. Dostrzega specyfikę narodowego stylu w muzyce polskiej i łączy wydarzenia historyczne z rozwojem muzyki. Zna i wymienia twórców polskich, charakteryzuje ich twórczość. Zna osiągnięcia Oskara Kolberga w zakresie etnografii muzycznej. Dostrzega znaczenie twórczości Henryka Wieniawskiego. Zna twórczość kompozytorów polskich II połowy XIX wieku. Dokonyuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Tendencje w muzyce polskiej w II połowie XIX wieku.	
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój muzyki dramatycznej i narodowej w XIX wieku. Zna wybrane dzieła literatury muzycznej.

Treści nauczania i osiągnięcia szczegółowe – muzyka XX i XXI wieku

Dział tematyczny	tematyka	OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW
	Lekcja wprowadzająca	Uczeń zna założenia programu nauczania w klasie szóstej i obowiązujące kryteria ocen. Uczeń zna zakres materiału obowiązującego na egzaminie dyplomowym oraz standardy wymagań egzaminu maturalnego. Jest świadomy różnic wynikających z realizacji podstawy programowej na poziomie podstawowym i rozszerzonym
Muzyka XX wieku	Ogólna charakterystyka muzyki XX wieku - stan muzyki na przełomie wieków	Uczeń zna chronologię epoki, podział na okresy, główne ośrodki rozwoju muzyki w XX wieku. Zna pojęcie sonoryzmu. Dostrzega osiągnięcia w dziedzinie muzyki na tle politycznym, społecznym i kulturalnym epoki. Dostrzega związek rozwoju muzyki z innymi dziedzinami sztuki i literatury, dostrzega destruktywne oddziaływanie systemów totalitarnych na rozwój muzyki
Muzyka polska na początku wieku	Mieczysław Karłowicz Młoda Polska	Uczeń dostrzega tendencje młodopolskie w literaturze i malarstwie oraz ich związek z rozwojem muzyki. Wskazuje znaczenie twórczości neoromantycznej Mieczysława Karłowicza w kontekście biografii kompozytora oraz znaczenie twórczości grupy kompozytorów Młoda Polska, w tym działalności Grzegorza Fitelberga. Zna zasługi Karłowicza dla rozwoju polskiej muzyki. Przedstawia charakterystykę jego twórczości. Omawia znaczenie twórczości innych przedstawicieli Młodej Polski.
	Karol Szymanowski - życie i twórczość	Uczeń zna biografię i charakterystykę twórczości Karola Szymanowskiego, omawia znaczenie oraz nowatorstwo twórczości Szymanowskiego. Postrzega życie i twórczość Szymanowskiego w kontekście historii Polski oraz w kontekście rozwoju europejskiej muzyki początku XX wieku. Dostrzega znaczenie twórczości Szymanowskiego dla kompozytorów polskich kolejnych generacji. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej. Zna wybrane dzieła z twórczości Szymanowskiego.
	Sprawdzian wiadomości	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój muzyki polskiej w pierwszym czterdziestoleciu XX wieku Zna wybrane utwory literatury muzycznej
Nowe tendencje w muzyce na początku wieku	Impresjonizm	Uczeń zna cechy impresjonizmu w muzyce. Dostrzega związek symbolizmu w literaturze i impresjonizmu w malarstwie dla rozwoju muzyki. Wymienia reprezentacyjne dzieła Claude`a Debussy`ego, dokonuje analizy słuchowej wybranych utworów. Dostrzega i wskazuje główne przemiany w zakresie elementów dzieła muzycznego i faktury. Zna i wymienia innych twórców reprezentujących stylistykę impresjonistyczną. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Witalizm	Uczeń zna cechy witalizmu. Dostrzega i wskazuje główne przemiany w zakresie elementów dzieła muzycznego. Zna innych twórców reprezentujących stylistykę witalizmu, w tym Igora Strawńskiego i Bełę Bartoka – charakteryzuje ich twórczość w kontekście biografii kompozytorów. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Ekspresjonizm	Uczeń zna cechy ekspresjonizmu w muzyce. Dostrzega związek ekspresjonizmu w literaturze i malarstwa oraz rozwoju muzyki. Różnicuje cechy dwóch nurtów ekspresjonizmu: słowiańskiego i wiedeńskiego. Dokonuje analizy słuchowej wybranych utworów. Dostrzega i wskazuje główne przemiany w zakresie elementów dzieła muzycznego i faktury. Zna innych twórców reprezentujących stylistykę ekspresjonistyczną. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Dodekafonia	Uczeń zna założenia oraz ogólne reguły techniki dodekafonicznej. Uczeń zna twórcę techniki oraz kontynuatorów. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej. Omawia wybrane dzieła . Arnolda Schönberga Albana Berga Antona Weberna. Dostrzega związek założeń techniki z innymi przykładami technik kompozytorskich.

Muzyka Amerykańska w I połowie XX wieku	Charles Ives	Uczeń dostrzega specyfikę rozwoju muzyki amerykańskiej u schyłku XIX wieku oraz wpływ muzyki europejskiej i rodzimej na rozwój autonomicznej twórczości amerykańskiej. Uczeń zna charakter twórczości Charlesa Ives'a, omawia jego osiągnięcia w rozwoju muzyki amerykańskiej, dostrzega znaczenie i nowatorstwo twórczości Ives'a. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
	George Gershwin	Uczeń charakteryzuje twórczość George Gershwina.
	Sprawdzian wiadomości	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój muzyki w pierwszym dwudziestoleciu XX wieku. Zna wybrane utwory literatury muzycznej.
Neoklasycyzm I połowy XX wieku	Definicja neoklasycyzmu i główni przedstawiciele	Uczeń definiuje neoklasycyzm. Zna główne ośrodki neoklasycyzmu i ich przedstawicieli .
	Igor Strawiński i Sergiusz Prokofiew	Dostrzega specyfikę twórczości w poszczególnych ośrodkach. oraz jej różnorodne przejawy. Omawia twórczość I. Strawińskiego i Beli Bartoka w kontekście ich biografii
	Béla Bartók	Spostrzega związki twórczości z innymi dziedzinami sztuki i literatury.
	Paul Hindemith i Neue Sachlichkeit	Zna i charakteryzuje twórczość wybranych twórców. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.
	Grupa Sześciu	
	Benjamin Britten	
	Neoklasycyzm we Włoszech	
	Neoklasycyzm w ZSRR	
	Twórcy amerykańscy	Uczeń zna przedstawicieli amerykańskiego neoklasycyzmu, określa charakter i specyfikę ich twórczości, dokonuje analizy wybranych dzieł.
	Sprawdzian wiadomości	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na neoklasycyzm w muzyce i muzykę amerykańską I połowy XX wieku. Zna wybrane utwory literatury muzycznej.
Awangarda europejska	Techniki i kierunki awangardowe po II wojnie światowej - charakterystyka	Uczeń wymienia i definiuje kierunki, techniki i nowe formy prezentacji muzycznej II połowy XX wieku – awangardy muzycznej. Dostrzega związek nowych tendencji w muzyce z rozwojem innych dziedzin sztuki, nauki i techniki.
	Nowoczesny modalizm Olivier Messiaena	Wymienia przedstawicieli kierunków i technik, wymienia przykładowe dzieła, omawia twórczość wybranych kompozytorów. Stosuje właściwe określenia i terminy. Zna nowe formy notacji i omawia ich specyfikę. Dokonuje analizy słuchowej wybranych utworów.
	Serializm i punktualizm	
	Muzyka konkretna i elektroniczna	
	Aleatoryzm	
	Nowe formy prezentacji muzycznej	
Muzyka u schyłku XX i na początku XXI wieku	Inne techniki i tendencje u schyłku wieku : spektralizm, minimal music, „nowa złożoność” , „nowy romanryzm”, polistylistyka, postmodernizm i neotonalność	Uczeń wskazuje kierunki rozwoju muzyki u schyłku XX wieku. Zna typowe techniki i definiuje je. Omawia powiązania i wzajemne wpływy kierunków rozwoju muzyki u schyłku XX i na początku XXI wieku. Zna twórców charakteryzuje wybrane dzieła. Dokonuje analizy słuchowej wybranych utworów.

	Sprawdzian wiadomości	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na rozwój muzyki II połowie i u schyłku XX i na początku XXI wieku. Zna wybrane utwory literatury muzycznej
Muzyka Polska	Muzyka polska przed II wojną światową	Uczeń zna główne tendencje w muzyce polskiej przed II wojnę światową Analizuje i omawia przykłady wczesnej twórczości Witolda Lutosławskiego, Grażyny Bacewiczówny
	Muzyka polska w okresie II wojny światowej	Uczeń omawia cechy charakterystyczne muzyki polskiej - twórczości kompozytorskiej, działalności muzycznej, pedagogicznej w okresie II wojny światowej i okupacji hitlerowskiej. Wskazuje na istotne fakty z historii Polski. Zna przedstawicieli, charakteryzuje ich twórczość. Muzycy i kompozytorzy w Polsce w okresie II wojny światowej. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
Muzyka polska	Muzyka polska po II wojnie światowej	Uczeń omawia wpływ warunków politycznych i społecznych na kształtowanie muzyki w Polsce bezpośrednio po II wojnie światowej. Dostrzega negatywny wpływ socrealizmu i totalitaryzmu dla rozwoju muzyki. Zna główne tendencje rozwojowe muzyki po II wojnie światowej. Dostrzega wpływ awangardy europejskiej na twórczość polską, ocenia rozwój życia muzycznego w Polsce, charakteryzuje główne kierunki rozwoju muzyki. Zna główne tendencje w muzyce polskiej po II wojnie światowej. Zna najważniejszych twórców i osoby związane z rozwojem muzyki.
	Sylwetki kompozytorów polskich	Uczeń zna sylwetki wybitnych twórców polskich muzyki XX wieku. Charakteryzuje ich twórczość, dokonuje analizy wybranych dzieł. Szczególnie uczeń zna biografię i charakterystykę twórczości Witolda Lutosławskiego, omawia znaczenie oraz nowatorstwo twórczości Lutosławskiego. Postrzega życie i twórczość Lutosławskiego w kontekście historii Polski oraz w kontekście rozwoju europejskiej muzyki XX wieku.. Dostrzega znaczenie twórczości Lutosławskiego dla kompozytorów polskich. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej. Zna wybrane dzieła z twórczości Lutosławskiego. Uczeń charakteryzuje i omawia znaczenie twórczości Grażyny Bacewiczówny, Andrzeja Panufnika, Tadeusza Bairda, Kazimierza Serockiego, Krzysztofa Pendereckiego, Wojciecha Kilara, Henryka Mikołaja Góreckiego, Pawła Szymańskiego, Krzysztofa Meyera i innych wybranych kompozytorów polskich. Dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
	Sprawdzian wiadomości i test z literatury muzycznej	Prezentuje indywidualny i krytyczny pogląd na muzykę polską II połowy XX wieku początku XXI wieku. Zna wybrane utwory literatury muzycznej
Przygotowania do egzaminu dyplomowego	Repetytorium – charakterystyki epok	Uczeń przedstawia wiedzę o dziejach muzyki, porządkuje, wybiera, fakty. Zna chronologię zjawisk i postaci związanych z historią muzyki. Uczeń wskazuje ciągłość rozwoju muzyki, analizuje i różnicuje style, kierunki, techniki muzyczne, gatunki, formy muzyczne. Omawia ich cechy charakterystyczne i przeobrażenia. Analizuje teksty literackie (teoretyczne, historyczne, krytyczne) o muzyce. Omawia i wyjaśnia charakterystyczne zjawiska i procesy w historii muzyki, postrzega związki kultury muzycznej z innymi dziedzinami. Dokonuje analizy wzrokowo-słuchowej różnorodnych źródeł muzycznych, także analizy porównawczej.
	Repetytorium - gatunki i formy na przestrzeni wieków	
	Repetytorium – podstawowe elementy dzieła muzycznego, faktura, techniki kompozytorskie	
	Różnicowanie stylów muzycznych	

Opis osiągnięć na zakończenie etapu edukacyjnego

1. Zdobywanie wiedzy z zakresu historii muzyki, bazującej na niezbywalnych pojęciach i terminach muzycznych, niezbędnych do opisu, analizy i interpretacji zjawisk muzycznych, obejmujących działania twórcze w ciągłości historycznej od starożytnej Grecji po czasy współczesne

Uczeń:

- 1) poprawnie posługuje się terminami i pojęciami muzycznymi, określającymi:
 - c) język dźwiękowy: skale, melodyka, metrytmika, harmonika, kolorystyka, artykulacja, agogika, dynamika i ich najczęściej spotykane włoskie określenia,
 - d) rodzaje faktury muzycznej (np. homofoniczna, polifoniczna, instrumentalna, wokalna);
- 2) rozróżnia rodzaje notacji muzycznej oraz potrafi rozwinąć stosowane w partyturze skróty nazw instrumentów orkiestry;
- 3) określa i charakteryzuje:
 - d) współczynniki dzieła muzycznego,
 - e) podstawowe zasady kształtowania formy muzycznej,
 - f) techniki kompozytorskie charakterystyczne dla różnych stylów historycznych;
- 4) określa funkcje muzyki, różnie rozumiane w poszczególnych epokach;
- 5) rozróżnia i charakteryzuje gatunki i formy muzyczne typowe dla poszczególnych epok;
- 6) charakteryzuje praktykę wykonawczą: instrumenty, głosy ludzkie, rodzaje zespołów muzycznych, sposoby ich stosowania w gatunkach i formach właściwych dla poszczególnych epok.

2. Umiejętność chronologicznego porządkowania epok w aspekcie szkół kompozytorskich, ośrodków artystycznych, stylów i postaci konstytuujących dzieje muzyki

Uczeń:

- 1) wykazuje znajomość chronologii epok w dziejach muzyki:
 - h) ośrodki kulturowe starożytności, ze szczególnym uwzględnieniem Grecji i Rzymu,
 - i) średniowiecze,
 - j) renesans,
 - k) barok,
 - l) klasycyzm,
 - m) romantyzm,
 - n) wiek XX i XXI;
- 2) charakteryzuje twórczość:
 - c) kompozytorów reprezentatywnych dla epoki, stylu, kierunku, szkoły lub ugrupowania artystycznego,
 - d) wybranych kompozytorów w powiązaniu z biografią (G. de Machaut, J. des Prez, G.P. Palestrina, J.S. Bach, G.F. Haendel, J. Haydn, W.A. Mozart, L. van Beethoven, F. Chopin, R. Wagner,

G. Verdi, M. Karłowicz, K. Szymanowski, B. Bartok, I. Strawiński, O. Messiaen, W. Lutosławski);

3) rozpoznaje i opisuje cechy stylu muzycznego:

- f) historycznego,
- g) lokalnego, narodowego,
- h) indywidualnego,
- i) reprezentatywnych szkół kompozytorskich od średniowiecza do XXI wieku,
- j) głównych nurtów lub kierunków stylistycznych w muzyce XX i XXI wieku;

4) porządkuje chronologicznie:

- g) epoki w aspekcie historycznych i kulturowych determinantów cezur periodyzacyjnej natury,
- h) szkoły kompozytorskie,
- i) sylwetki kompozytorów i teoretyków reprezentatywnych dla epoki, stylu, kierunku,
- j) gatunki i formy muzyczne,
- k) techniki kompozytorskie,
- l) instrumenty i obsady wykonawcze.

3. Kształtowanie umiejętności opisu, analizy i interpretacji dzieł muzycznych

Uczeń stosuje posiadaną wiedzę do analizy słuchowej, wzrokowej lub słuchowo-wzrokowej utworów muzycznych:

- 5) rozpoznaje i opisuje podstawowe techniki kompozytorskie;
- 6) rozpoznaje i opisuje cechy stylów muzycznych, wskazując przynależność utworu do danego stylu (od średniowiecza do XXI wieku);
- 7) rozpoznaje i charakteryzuje podstawowe cechy języka muzycznego (np. tonalność, melodykę, harmonikę, fakturę, sposoby kształtowania formy, obsadę wykonawczą, typ wyrazowości); rozpoznaje i opisuje cechy gatunków i form muzycznych typowych dla poszczególnych epok;
- 8) rozpoznaje rodzaj zapisu muzycznego.

4. Wypracowywanie kreatywnej postawy w zakresie kształcenia w ramach historii muzyki

Uczeń:

- 1) wybiera i porządkuje informacje istotne dla problemu i kontekstu historycznego;
- 2) wykorzystuje technologię informacyjną i komunikacyjną do odczytania i porządkowania faktów, pojęć i terminów z zakresu historii muzyki.

5. Kształcenie aktywnego udziału w życiu muzycznym

Uczeń:

- 1) wykorzystuje wiedzę z zakresu historii muzyki w sposób praktyczny do tworzenia własnych interpretacji;
- 2) prezentuje własny pogląd na twórczość muzyczną poznaną podczas uczestnictwa w różnych formach życia kulturalnego.

Opis warunków niezbędnych do realizacji programu

Do realizacji przedmiotu konieczne jest wyposażenie sali lekcyjnej: w tablicę w pięciolinię, stoliki, krzesła. Przydatna byłaby w sali lekcyjnej biblioteczka zawierająca płyty CD, DVD, publikacje książkowe w tym min. przewodniki, encyklopedie, albumy i nuty, które mogłyby ilustrować różnorodne zjawiska w muzyce. Niezbędny jest odpowiedni sprzęt do odtwarzania dzieł w różnorodnym formacie np. Audio, CD, MP3, DVD. Nauczyciel powinien wykorzystywać podczas realizacji zajęć możliwości techniki informacyjnej.

Dużym ułatwieniem dla nauczyciela byłaby sala z dostępem do Internetu wraz z odpowiednim wyposażeniem do prezentacji multimedialnych.

Komentarz metodyczny

Nauczanie przedmiotu historia muzyki wymaga odpowiednich metod działania nauczyciela. Wybór metod zależy od wielu czynników, najważniejsze to:

- **wiek uczniów w klasie** – zwłaszcza w tzw. szkołach popołudniowych (Szkoły Muzyczne II st.) mamy w klasie uczniów o zróżnicowanym wieku, czasami różnice są bardzo duże np. w jednej klasie uczą się student i uczeń szkoły podstawowej.
- **liczba uczniów w klasie (grupie)** – zajęcia na lekcjach historii muzyki z literatury muzycznej odbywają się w grupach co najwyżej szesnastoosobowych, jednak zdarza się że grupa jest mniej liczna.
- **układ godzin w poszczególnych klasach i sposób rozłożenia zajęć w tygodniu.**

W nauczaniu przedmiotu historia muzyki posiadają znaczenie następujące elementy:

- dzieło muzyczne i jego zapis
- twórca, wykonawca i instrumenty muzyczne
- teksty literackie krytyczne, teoretyczne, historyczne
- źródła ikonograficzne

W każdej epoce konieczne jest przedstawienie odpowiedniej wiedzy teoretycznej wyjaśniającej:

- pojęcia i terminy
- chronologię
- zasady kształtowania dzieła muzycznego, elementy formy muzycznej
- elementy dzieła, fakturę, obsadę wykonawczą

z uwzględnieniem ciągłości rozwoju muzyki.

Każda epoka historyczna musi być przedstawiona przez nauczyciela z uwzględnieniem kontekstu historycznego, politycznego, społecznego i kulturowego.

Biorąc pod uwagę wymienione powyżej czynniki należy w nauczaniu stosować jak najbardziej zróżnicowane metody, które zapewnią uczniom pełną percepcję przekazywanych treści.

Wskazówki metodyczne

Prezentacja multimedialna

Zalety tej metody są szczególnie przy tematach wprowadzających. Metoda umożliwia jednoczesne przekazywanie różnorodnych treści. Równoległy pokaz zabytków architektury, malarstwa, wizerunków postaci epoki itp. z prezentacją muzyki jest interesujący i aktywizuje uczniów. Warto zainteresować uczniów taką formą np. przy realizacji zadań domowych.

Prezentacja nagrań video, DVD, CD, z Internetu

Nieodzowna metoda w prowadzeniu większości zajęć. Nauczyciel zależnie od tematu wybiera odpowiednie nagranie.

Wykład

Tradycyjna metoda wykładu jest bardzo pożyteczna zwłaszcza przy tematach teoretycznych dotyczących przedstawienia etapów rozwoju epoki, gatunków, formy itp. Podczas wykładu uczniowie powinni formułować samodzielnie notatkę w oparciu o przedstawiony przez nauczyciela konspekt. Istotne jest również kształcenie umiejętności notowania i właściwego wyciągania wniosków z tekstu wykładu. Umiejętność tę uczniowie powinni posiadać przed podjęciem studiów. Wykład można niekiedy zastąpić odpowiednio opracowanym materiałem tekstowym dla uczniów.

Analiza

To metoda niezwykle ważna przy realizacji tematów w których pojawiają się konkretne przykłady literatury muzycznej.

Analiza dzieła muzycznego powinna prowadzić do uzyskania odpowiedzi na różnorodne pytania na przykład:

- **Jaki** rodzaj obsady wykonawczej został zastosowany?
- **Jak** brzmi zaprezentowany instrument / Jakie brzmienie posiada zastosowana obsada wykonawcza?
- **Jakie** środki techniki kompozytorskiej zostały wykorzystane w utworze?

- **Jaki rodzaj** faktury został zaprezentowany?
- **Jakie cechy** posiadają elementy dzieła muzycznego?
- **W jaki sposób** została ukształtowana forma muzyczna?
- **Które** elementy stylu są typowe – dla epoki, kompozytora?
- **Dlaczego** lub po co dzieło zostało stworzone / Jakie kryteria podziału muzyki można zastosować w opisie tego utworu?

Świadoma analiza dzieła muzycznego jest niezwykle istotna w przyswojeniu szczegółowej wiedzy. Jest także punktem wyjścia do krytycznego postrzegania dziejów muzyki, rozwoju form i gatunków, twórczości poszczególnych kompozytorów.

Można zastosować różne sposoby analizy:

- analiza słuchowa
- analiza zapisu nutowego
- analiza graficzna
- analiza wybranego problemu
- analiza porównawcza

Schemat graficzny i mapy myśli

Metoda pomocnicza, mająca zastosowanie przy analizie dzieła muzycznego. Nauczyciel może wykorzystać podczas lekcji sporządzone wcześniej schematy graficzne na które uczniowie nanoszą odpowiednie treści. W metodzie tej można wykorzystać także tabele z częściowo uzupełnionymi rubrykami, resztę tabeli podczas prezentacji utworu uzupełniają uczniowie. Dużym ułatwieniem pracy w różnorodnych tematach zawierających szereg różnorodnych treści są mapy myśli, ułatwiają zapamiętywanie poprzez kojarzenie odpowiednich faktów, cech itp.

Praca z podręcznikiem

Samodzielna praca ucznia z podręcznikiem lub z inną publikacją dotyczącą określonego zakresu materiału, to metoda którą warto wykorzystać zwłaszcza przy tematach szczegółowych. Dzięki niej uczeń nabywa umiejętność wyboru informacji i ich porządkowania. W chwili obecnej można zaproponować uczniom podręcznik np. *Historia muzyki* D. Gwizdalanki, lub publikację *ABC Historii muzyki* M. Kowalskiej jako obowiązkowe lub nieobowiązkowe uzupełnienie wiedzy. Wybór podręcznika lub innej publikacji zależy od nauczyciela.

Praca ze źródłem

To metoda mająca szczególne znaczenie przy tematach szczegółowych, dotyczących np. środków techniki, instrumentacji, notacji itp. Źródła obejmują dzieło muzyczne, instrumenty, zabytki ikonograficzne,

paleograficzne, literackie itp. Metoda kształtuje umiejętność samodzielnego myślenia, uczy analitycznego toku myślenia, samodzielności w wypowiedaniu wniosków. Metoda jest bardzo ważna w kontekście właściwego zrozumienia dziejów i umiejętności zdobywania wiedzy na temat historii muzyki. Jej zastosowanie powinno również pojawić się w pracy z uczniem przygotowującym się do egzaminu maturalnego z historii muzyki.

Dyskusja i debata

Ten rodzaj metody jest bardzo pożyteczny przy prezentacji dzieł literatury muzycznej, a w szczególności przy charakterystyce twórczości kompozytora. Metoda rozwija umiejętność krytycznej analizy, uczy formułować wnioski i prezentować własny punkt widzenia. Dobrze kształtuje umiejętność syntezy wiedzy.

Metoda projektu

Jest bardzo pożyteczna w lekcjach typu powtórkowego, w których podsumowujemy określony zakres materiału. Sporządzenie przez na przykład mentalnej a następnie samodzielne omówienie projektu jest niezmiernie pożyteczne w zajęciach repetytoryjnych w klasie VI przed ustnym egzaminem z historii muzyki.

Dostosowanie programu do indywidualnych możliwości ucznia.

Wymienione wyżej uwagi oraz propozycje metodyczne powinny być wykorzystane tak, aby w pełni dostosować program do indywidualnych potrzeb ucznia.

Realizacja zajęć z uczniem mniej zaawansowanym lub z trudnościami w nauce wymaga od nauczyciela szczególnej troski w doborze treści nauczania i metod pracy. Nauczyciel powinien ograniczyć szczegółowe zagadnienia. Pomocną metodą będzie „od ogółu do szczegółu”, której celem będzie właściwa hierarchizacja wiadomości. Formą utrwalenia wiadomości może być skonstruowana przez ucznia / lub uczniów (praca grupowa) mapa mentalna. Ważne jest stosowanie metod motywujących i kształtowanie zainteresowań ucznia.

Praca z uczniem zdolnym wymaga konsekwentnego rozbudzania zainteresowań, inspirowanie ucznia do samodzielnych poszukiwań, tworzenie warunków do jego intensywnego rozwoju. Nauczyciel powinien wskazać literaturę przedmiotu rozszerzającą wiedzę i zainteresowania ucznia, kształtowanie umiejętności selekcjonowania oraz krytycznej oceny informacji z zakresu wiedzy o historii muzyki.

Kryteria doboru literatury kanonu literatury muzycznej.

Dobór literatury muzycznej, wykorzystywany podczas zajęć lekcyjnych powinien obejmować szerszy zestaw utworów. W oparciu o zdobyte w praktyce szkolnej doświadczenia uznaliśmy za konieczne przygotowanie obowiązkowego kanonu literatury muzycznej dla ucznia. Kanon ten nie jest propozycją zestawu utworów do wykorzystywania podczas realizacji zajęć. Uznaliśmy, że każdy uczeń powinien wynieść z lekcji podstawową znajomość literatury muzycznej w odniesieniu do kolejnej epoki. Tak narodził się pomysł skonstruowania obowiązkowego kanonu literatury muzycznej dla ucznia.

Obowiązkowy kanon przedstawiony w naszym programie, wielokrotnie przez nas przedyskutowany, może być poddany modyfikacjom. Nauczyciel realizując program powinien przeanalizować zaproponowany kanon. **Mamy nadzieję, że nasza propozycja będzie inspirująca do zbudowania własnego zestawu literatury przez Państwa.**

Nasze kryteria doboru literatury muzycznej:

1. Zasada reprezentatywności dla poszczególnych działów tematycznych .
 - epoki
 - stylu
 - techniki
 - kierunku
 - stylu ugrupowania, szkoły itp.
 - stylu indywidualnego
2. Zasada reprezentatywności dla twórczości wybitnych kompozytorów.
3. Zasada proporcjonalności literatury polskiej.
4. Zasada dostępności nagrań literatury muzycznej.

W trakcie wieloletniej praktyki pedagogicznej mogliśmy sprawdzić przydatność różnorodnych utworów w realizacji programu. Zaprezentowany zestaw jest wykorzystywany przez nas podczas bieżącej pracy pedagogicznej, **jednak nadal poszukujemy nowych przykładów.**

Literaturę muzyczną wymieniamy w podrozdziałach dotyczących kolejnych epok od średniowiecza do współczesności.

Odrębny zestaw literatury jest przeznaczony dla uczniów klasy dyplomowej, w tym zestawie występuje podział zgodny z kryteriami ocen. Uczniowie otrzymują spisy obowiązkowej literatury przed rozpoczęciem nauki w danej klasie.

Jednolite zasady obowiązkowych sprawdzianów znajomości literatury muzycznej są prezentowane uczniom wraz z kryteriami ocen na pierwszej lekcji.

Przedstawiona kolejność utworów w odpowiednich kanonach jest zgodna zaplanowanymi treściami nauczania

Spis proponowanej literatury muzycznej do poszczególnych epok.

ŚREDNIOWIECZE

1. Przykłady monodii chorałowej zróżnicowane pod względem melodyki: *accentus*, *concentus*
2. Przykłady monodii chorałowej w stylu sylabicznym, neumatycznym melizmatycznym
3. Przykłady techniki konduktowej, hoketowej, motetowej.
4. Przykłady organum purum, mixtum, melizmatyczne, *discantus*,
5. Przykłady z zastosowaniem zasady akompaniamentu heterofonicznego
6. Msza chorałowa *De Angelis*
7. Antyfona *Christus Resurgens*
8. Responsorium *Verbum caro factum est*
9. Psalm *Miserere mei Deus*
10. Hymn *Veni Creator Spiritus*
11. Sekwencja *Stabat Mater* (przypisywana Jacopone da Todi)
12. Sekwencja *Dies Irae* (przypisywana Tomaso Celano)
13. Hildegarda z Bingen *Sekwencja Saint Bonifaci*, fragment *Ordo Virtutum*.
14. Perotinus organum quadruplum *Viderunt omnes*
15. Perotinus *Mors*
16. Guillaume de Machaut *La Messe de Nostre Dame*,
17. Guillaume de Machaut *Hoquetus David*
18. Raimbaut de Vaqueiras *Kalenda Maia*
19. *Pieśń o Rolandzie*
20. Adam de la Halle fragment *Robin et Marion*
21. Francesco Landini *Ecco la primavera ballata*
22. Anonim *Bogurodzica*
23. Przyp. Wincentemu z Kielczy hymn *Gaude Mater Polonia*
24. Anonim *Omnia beneficia*
25. Anonim *Benedicamus Domino*
26. Anonim *Breve regnum*
27. Anonim *Cracovia civitas*
28. Anonim *Pastor gregis egregius*
29. Mikołaj z Radomia *Magnificat*
30. Mikołaj z Radomia *Historiographi aciem*
31. Mikołaj z Radomia *Utwór bez tekstu*
32. Piotr z Grudziądza *Predulcis eurus*

Renesans

1. Przykłady zastosowania techniki przeimitowanej
2. Przykłady zastosowania faktury nota contra notam
3. Johannes Okeghem *Requiem*, fragment *Introitus requiem aeternam*
4. Jacob Obrecht *Missa Caput*, części Kyrie i Gloria
5. Josquin des Pres *Missa La`homme arme sexti toni*, części Kyrie i Gloria
6. Josquin des Pres Motet *Ave Maria gratia plena*
7. Josquin des Pres *Mille regretz, El grillo*
8. Orlando di Lasso Motet *In monte Oliveti*
9. Orlando di Lasso *Matona mia cara*,
10. Orlando di Lasso *Echo*
11. Giovanni Pierluigi da Palestrina *Missa papae Marcelli* (całość)
12. Giovanni Gabrieli *II Symphonie sacrae* (fragment)
13. Clément Jannequin Pieśni *La Guerre, Le chant des oiseaux*
14. Gesualdo da Venosa Madrygał *Dolcissima mia vita*
15. Claudio Monteverdi (IV Księga madrygałów) Madrygał *Si chio vorrei morire*
16. Claudio Monteverdi (VIII Księga Madrygałów) Madrygał *Il Comabattimento di Tancredi e Clorina*
17. Anonim *Bądź wesoła Panno czysta*
18. Anonim *O najdroższy kwiatku*
19. Anonim *Chwała Tobie Gospodzinie*
20. Wacław z Szamotuł *Modlitwa, gdy dziatki spać idą*
21. Wacław z Szamotuł *In te Domine speravi*,
22. Wacław z Szamotuł *Ego sum pastor bonus*,
23. Wacław z Szamotuł *Powszednia spowiedź*
24. Marcin Leopolita *Missa paschalis*
25. Mikołaj Gomółka *Melodie na psalterz polski uczynione psalmy Nieście chwałę mocarze, Kleszczmy rękoma, Radujcie się, Chwalcie Pana*
26. Krzysztof Klabon *Pieśni Kalliopy Słowieńskiej*(całość)
27. Anonim *Przestrach na złe sprawy ludzkiego żywota*
28. Tańce z Tabulatury Jana z Lublina, *Rex, Szewczyk*
29. Wojciech Długoraj taniec *Finale*
30. Mikołaj Zieleński *Magnificat*
31. Mikołaj Zieleński *Fantazja*

Barok

1. Przykłady monodii akompaniowanej.
2. Przykłady budowy wieloodcinkowej.
3. J. Peri *Euridice*, prolog
4. G. Caccini *Amarilli*
5. C. Monteverdi *favola di musica L'Orfeo*, wstępna toccata instrumentalna, prolog, aria Orfeusz z aktu III
6. A. Scarlatti aria starowłoska *O cessate di piagnere*
7. G. B. Pergolesi Opera *La serva padrona* akt I
8. H. Purcell Opera *Dido and Eneas*, uwertura, duet Czarownic z aktu II, *Lament Dydony*
9. J. S. Bach Kantata *Gott ist mein König*
10. J.S. Bach Kantata *Schweig stille, plaudert nicht* BWV 211
11. J.S. Bach *Weinachtsoratorium* BWV 248, kantata I, początek
12. G.F.Händel *Mesjasz* Chóry Alleluja, Amen
13. J.S. Bach *Magnificat* BWV 243
14. J.S. Bach *Msza* h-moll BWV 232, części Kyrie, Credo
15. A. Corelli *Sonaty da chiesa* G-dur op.1 nr 9
16. G. Tartini *Sonata z diabelskim trylem*
17. A. Corelli *Concerto grosso „Na Boże Narodzenie”* op.6 nr 8
18. J.S. Bach *IV Koncert brandenburski* G-dur BWV 1049
19. J.S. Bach *V Koncert brandenburski* D-dur BWV 1050
20. J.S. Bach *Koncert skrzypcowy* E-dur BWV 1042
21. A. Vivaldi *Koncerty skrzypcowe „Pory roku”*
22. A. Vivaldi *Koncert na dwoje skrzypiec* a-moll
23. G.F. Händel *Fireworks Musik*
24. J.S. Bach *III Suita orkiestrowa* D-dur BWV 1068
25. J.S. Bach *Das Wohltemperierte Klavier* z.I, preludium i fuga C-dur,c-moll, g-moll, B-dur,)
26. J.S. Bach *Toccaty i fuga organowa* d-moll BWV 565
27. J.S. Bach *Passacaglia organowa* c-moll BWV 582
28. C.L. Daquin *Kukulka*
29. F. Couperin *Tamburyn*
30. A. Jarzębski *Canzoni e concerti (Spandesa, Tamburetta, Chromatica)*
31. St. S. Szarzyński *Sonata na dwoje skrzypiec i BC*
32. M. Mielczewski *Deus in nomine tuo*
33. G. G. Gorczycki *Completorium*
34. G. G. Gorczycki *Iluxit sol*
35. B. Pękiel *Dialog oratoryjny Audite mortales*
36. B. Pękiel *Missa paschalis*, Kyrie, Gloria
37. B. Pękiel *Missa la Lombradesca* Kyrie, Gloria
38. D. Stachowicz *Veni consolator*

Klasycyzm

1. C. Ph E. Bach *Koncert podwójny Es-dur na klawesyn i fortepian*
2. J. J. Quantz *Koncert fletowy G-dur*
3. J. G. Graun *Koncert na fagot*
4. J. Štámitz *Symfonia D-dur op. 3*
5. Ch. W. Gluck *opera Orfeusz i Eurydyka* aria Orfeusza z aktu III
6. J. Haydn *oratorium Stworzenie świata*, uwertura, fragmenty
7. J. Haydn *Kwartet smyczkowy „Słoneczny” op.20, „Cesarski” op. 76*
8. J. Haydn *94 Symfonia londyńska „Z uderzeniem w kocioł”*
9. W. A. Mozart *Sonata fortepianowa A-dur KV 331*
10. W.A. Mozart *serenada Eine kleine Nachtmusik KV 525*
11. W.A. Mozart *Symfonia g-moll KV 550*
12. W.A. Mozart *Symfonia C-dur „Jowiszowa” KV 551*
13. W.A. Mozart *Koncert fortepianowy d-moll KV 466*
14. W.A. Mozart *Requiem d-moll KV 626*
15. W.A. Mozart *opera „Wesele Figara”*: uwertura, aria Figara z I aktu, fragmenty wybór,
16. W.A. Mozart *opera „Czarodziejski flet”* aria Królowej Nocy, aria Sarastro z II aktu
17. W. A. Mozart *opera „Don Giovanni”* uwertura, introdukcja, aria Don Giovanniego z aktu I
18. L. van Beethoven *Sonata na skrzypce i fortepian F-dur op. 24 „Wiosenna”*
19. L. van Beethoven *Sonata fortepianowa c-moll op.13*
20. L. van Beethoven *Sonata fortepianowa C-dur op. 54*
21. L. van Beethoven *Kwartet smyczkowy C-dur op.59 „Razumowski”*
22. L. van Beethoven *Symfonie: III Es-dur op. 55, V –moll op.67, IX d-moll op. 125*
23. L. van Beethoven *V Koncert fortepianowy Es-dur op. 73*
24. L. van Beethoven *Koncert skrzypcowy D-dur op.61*
25. L. van Beethoven *uwertura koncertowa Egmont op.84*
26. J. Stefani *suita z opery „Krakowiacy i górale”*
27. K. Kurpiński *uwertura do opery „Zamek na Czorsztynie”*
28. J. Gołębek *I Symfonia D-dur*
29. K. Lipiński *Koncert skrzypcowy D-dur op. 61*
30. F. Lessel *Koncert fortepianowy C-dur op.14*
31. K. Kurpiński *Koncert klarnetowy B-dur*
32. K. Kurpiński *Cavatina na trąbkę lub puzon i fortepian*
33. M. Radziwiłł *Divertimento*
34. M.K. Ogiński *Polonez „Pożegnanie ojczyzny”*
35. M. Szymanowska *Nokturn B-dur*
36. F. Lessel *Kantata do Św. Cecylii*

Muzyka XIX wieku

Cz. I

1. F. Schubert pieśni *Erlkönig*, *Die Forelle*, z cyklu „Podróż zimowa” *Die Post*, *Der Leiermann*
2. R. Schumann pieśń z cyklu „Miłość poety” *Im wunderschönen Monat Mai*
3. F. Chopin pieśni *Leci liście z drzewa*, *Melodia*, *Życzenie*
4. St. Moniuszko pieśni *Dziad i baba*, *Prząśniczka*, *Trzech Budrysów*, *Znaszli ten kraj*
5. M. Musorgski pieśń *Ballada o pchle*, cykl *W izbie dziecięcej*
6. N. Paganini Kaprys a-moll nr 24
7. F. Schubert Impromptus As-dur op. 90 nr 4
8. F. Mendelssohn Pieśni bez słów „Wiosenna” op. 62 nr 6
9. R. Schumann *Karnawał* op. 9
10. R. Schumann z cyklu „Kinderszenen” *Marzenie*
11. F. Liszt *Etiuda transcendentalna Mazepa*
12. M. Musorgski cykl *Obrazki z wystawy*
13. C. Saint-Saëns cykl *Karnawał zwierząt*

Cz. II

14. F. Chopin cztery *Ballady* g-moll op. 23, F-dur op. 38, As-dur op. 47, f-moll op. 52
15. F. Chopin *Etiuda c-moll op. 10*, *Etiuda c-moll op. 25*
16. F. Chopin *Preludia* op. 28 (A, Des)
17. F. Chopin cztery *Scherza* h-moll op. 20, b-moll op. 31, cis-moll op. 39, E-dur op. 54
18. F. Chopin *Nokturny* nr 1 H-dur, nr 2 E-dur z op. 62 oraz b-moll op. 9 nr 1
19. F. Chopin *Koncerty fortepianowe* e-moll op. 11, f-moll op. 21
20. F. Chopin *Sonaty fortepianowe* c-moll op. 4, b- moll op. 35 i h-moll op. 58
21. F. Chopin *Mazurki* op. 33
22. F. Chopin *Andante spianato i Wielki Polonez* Es-dur op. 22, *Polonez* A-dur op. 40
23. F. Chopin *Fantazja na tematy polskie* na fortepian i orkiestrę

Cz. III

24. C. M Weber *Sonata fortepianowa* C-dur op. 1
25. F. Liszt *Sonata* h-moll
26. J. Zarębski *Kwintet fortepianowy* g-moll
27. N. Paganini *II Koncert skrzypcowy* h-moll op. 7
28. F. Mendelssohn *Koncert skrzypcowy* e-moll op. 64
29. J. Brahms *Koncert fortepianowy* d-moll op. 15
30. R. Schumann *Koncert fortepianowy* a-moll op. 54
31. H. Wieniawski *II Koncert skrzypcowy* d-moll op. 22
32. F. Liszt *Koncert na fortepian i orkiestrę* A-dur
33. E. Grieg *Koncert fortepianowy* a-moll op. 16
34. P. Czajkowski *Koncert fortepianowy* b-moll
35. F. Schubert *VIII Symfonia* h-moll D 759
36. J. Brahms *IV Symfonia* e-moll op. 98
37. P. Czajkowski *VI Symfonia* h-moll
38. A. Dvořák *IX Symfonia* e-moll op. 95
39. G. Mahler *V Symfonia* cis-moll cz. II
40. H. Berlioz *Symfonia fantastyczna* op. 14
41. I. J. Paderewski *Symfonia Polonia* h-moll op. 24
42. F. Liszt poemat symfoniczny *Preludia*
43. R. Strauss poemat symfoniczny *Ucieszne psoty Dyla Sowizdrzata* op. 28
44. B. Smetana z cyklu „Moja ojczyzna” *Weltawa*
45. Z. Noskowski poemat symfoniczny *Step* op. 66
46. St. Moniuszko uwertura koncertowa *Bajka*
47. M. Rimski-Korsakow *suita symfoniczna Szeherazada* op. 38
48. P. Czajkowski *Suita z baletu Dziadek do orzechów* op. 71a
49. E. Grieg I i II *Suita Peer Gynt* (op. 46 i op. 55)

Cz. IV

50. G. Rossini z opery „*Cyrulik sewilski*” aria Figara z aktu I, uwertura do opery „*Wilhelm Tell*”
51. V. Bellini z opery „*Norma*” aria Normy
52. G. Verdi z opery „*Rigoletto*” aria Księcia *La donna e mobile*, kwintet, finałowy duet Gildy i Rigoletto
53. G. Verdi z opery „*Aida*” aria Radamesa *O boska Aido, Chór z aktu I*,
54. G. Puccini z opery „*Cyganeria*” aria Mimi z aktu I,
55. G. Puccini z opery „*Tosca*” aria Cavaradossiego, scena finałowa
56. L. Leoncavallo z opery „*Pajace*”, aria *Śmieję się pajacu*
57. Ch. Gounod z opery „*Faust*” aria Małgorzaty *Z klejnotami*, finał
58. G. Bizet z opery „*Carmen*”: habanera Carmen, kuplety Torreadora
59. R. Wagner z dramatu „*Tristan i Izolda*” wstęp, scena śmierci Izoldy
60. St. Moniuszko z opery „*Straszny dwór*”: chór dziewcząt z aktu II, aria Skołuby *Ten zegar* , mazur. aria Stefana *Z kurantem*,
61. St. Moniuszko z opery „*Halka*”: Polonez, dumka Jontka *Szumią jodły* , dumka Halki *Gdyby rannym słońkiem*, mazur.
62. M. Musorgski z opery „*Borys Godunow*”: scena śmierci Borysa

Muzyka XX i XXI wieku

Cz.I

1. C. Debussy preludia *Ślady na śniegu, Co widział zachodni wiatr, Dziewczyna z włosami jak len*
2. C. Debussy -preludium symfoniczne *Popołudnie fauna*
3. A. Skriabin *Poemat ekstazy*
4. A. Schönberg *Pierrot lunaire* op. 21
5. A. Berg opera *Wozzeck*, scena śmierci Marii, interludium orkiestrowe z aktu III
6. I. Strawiński balet *Święto wiosny*
7. B. Bartok *Muzyka na instrumenty strunowe, perkusję i czeleste część II*
8. A. Berg *Koncert skrzypcowy Pamięci Aniola*
9. A. Webern *Wariacje fortepianowe* op. 27
10. M. Karłowicz Tryptyk *Odwieczne pieśni*
11. K. Szymanowski *Preludia* op. 1 nr 1, 2, 3
12. K. Szymanowski *II Sonata fortepianowa A-dur*
13. K. Szymanowski *III Symfonia „Pieśń o nocy“* op. 27
14. K. Szymanowski *Źródło Aretuzy* z cyklu *Mity* op. 30
15. K. Szymanowski *I Koncert skrzypcowy* op. 35 i *II Koncert skrzypcowy*
16. K. Szymanowski *Mazurki* nr 1, 2, 3, 4 op. 50
17. K. Szymanowski *Stabat Mater* op. 53
18. K. Szymanowski *Pieśni kurpiowskie* na chór a`capella
19. K. Szymanowski balet-pantomima *Harnasie*
20. K. Szymanowski *IV Symfonia „Symphonie concertante“* op. 60
21. A. Malawski Tryptyk *góralski*
22. I. Strawiński *Symfonia psalmów*
23. S. Prokofiew *Symfonia klasyczna D-dur*
24. P. Hindemith *Kammermusik nr 5, Mathis der Mahler cz. I*
25. A. Honegger *Pacific 231*
26. F. Poulenc *Koncert na dwa fortepiany*
27. Ch. Ives *Pytanie bez odpowiedzi*
28. G. Gershwin *Błękitna rapsodia*
29. A. Copland *Koncert fortepianowy*
30. E. Varese *Jonizacja*

Cz.II

31. J. Cage *Sonata XIII* z cyklu *Sonaty i interludia*
32. O. Messiaen *Oiseaux exotiques*
33. O. Messiaen *Quatuor pour la fin du temps* (fragment)
34. P. Boulez *Struktury na dwa fortepiany*
35. K. Stockausen *Gesang der Jünglinge*
36. P. Schaeffer *Symphonie pour un homme seul*
37. Ph. Glass *Aknathen* (fragment)
38. G. Bacewicz *Kaprys polski*
39. G. Bacewicz *Muzyka na smyczki, trąbki i perkusję*
40. W. Lutosławski *Mała suita*
41. W. Lutosławski *Pieśni do słów Iłakowiczówny*
42. W. Lutosławski *Muzyka żałobna*
43. W. Lutosławski *Trzy poematy Henri Michaux*
44. W. Lutosławski *Koncert fortepianowy*
45. A. Panufnik *Koncert skrzypcowy*
46. T. Baird *Colas Breugnon*
47. W. Kilar *Bogurodzica*
48. W. Kilar *Orawa*
49. W. Kilar *Symfonia wrześnieiowa, I część*
50. H. M. Górecki *Trzy utwory w dawnym stylu*
51. H. M. Górecki *III Symfonia pieśni żałobnych*
52. H. M. Górecki *Koncert na klawesyn i orkiestrę smyczkową*
53. K. Penderecki *Tren ofiarom Hiroszimy*
54. K. Penderecki *II Symfonia*
55. K. Penderecki *Requiem Polskie, Lacrimosa, Chaconne*
56. K. Serocki *A piacere*
57. W. Kotoński *Etiuda na jedno uderzenie w talerz*
58. P. Szymański - *Koncert fortepianowy*
59. K. Meyer *VI Symfonia Polska cz. I*
60. Ò. Navarra *II Koncert klarnetowy (początek)*

Kanon literatury muzycznej dla uczniów klas dyplomowych (wybór ze wszystkich epok)

Utworki obowiązują w całości, chyba że w spisie wyraźnie oznaczono fragment kompozycji.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

1. Rozpoznawanie rodzajów śpiewu ze względu na ambitus i stosunek tekstu do melodii.
2. Msza gregoriańska *De Angelis*
3. Rozpoznawanie rodzajów organum
4. G. de Machaut *La Messe de Nostre Dame* części *Kyrie, Gloria*
5. Wincenty z Kielczy (autor tekstu) *Gaude Mater Polonia*
6. *Bogurodzica*
7. Mikołaj z Radomia *Magnificat*
8. G. P. da Palestrina *Missa papae Marcelli* część *Kyrie*
9. O. di Lasso *Echo*
10. Wacław z Szamotuł *Ego sum pastor bonus*
11. Wacław z Szamotuł *Modlitwa gdy dziatki idą spać*
12. M. Gomółka *Melodie na psalterz polski*, psalm XIX „Nieście chwałę mocarze“
13. Tabulatura Jana z Lublina *Taniec Rex*
14. Mikołaj Zieleński *Magnificat*
15. C. Monteverdi *Orfeo*, toccata i prolog
16. A. Corelli *Sonata da chiesa* op. 1
17. G. Tartini *Sonata z diabelskim trylem g-moll*
18. A. Vivaldi *Cztery pory roku*, koncert *Wiosna*
19. J. S. Bach IV *Koncert brandenburski G-dur* BWV 1049
20. J. S. Bach *Tocatta i fuga organowa d-moll* BWV 565
21. J. S. Bach *Kantata Ein feste Burg ist unser Gott* BWV 80, chór początkowy
22. J. S. Bach *Msza h-moll* część *Kyrie* BWV 232
23. G. F. Haendel *Muzyka sztucznych ogni* – uwertura
24. G. F. Haendel *Oratorium Mesjasz*, chóry: *Alleluja* i *Amen*
25. A. Jarzębski *Concerti et canzoni*, *Concerto Spandesa*
26. J. Haydn *Kwartet smyczkowy* op. 20
27. W. A. Mozart *Wariacje fortepianowe na temat Ah vous dirai – je maman* KV 265/300
28. W. A. Mozart *Wesele Figara*, uwertura i aria Figara z aktu I KV
29. W. A. Mozart *Symfonia g-moll* KV 550
30. W. A. Mozart *Eine kleine Nachtmusik* KV 525
31. W. A. Mozart *Requiem* część *Kyrie, Lacrimosa* KV 626
32. L. van Beethoven *Sonata fortepianowa c-moll* op. 13
33. L. van Beethoven V *Koncert fortepianowy Es-dur* op. 73
34. L. van Beethoven V *Symfonia c-moll* op. 67
35. L. van Beethoven IX *Symfonia d-moll* op. 125
36. J. Stefani *Suita z opery Krakowiacy i górale*
37. F. Schubert *Erlkönig*
38. N. Paganini *Kaprys a-moll* nr 24
39. G. Verdi opera *Rigoletto* aria *Księżca La donna e mobile*
40. F. Mendelssohn-Bartoldy *Koncert skrzypcowy e-moll*
41. F. Liszt *Poemat symfoniczny Preludia*
42. H. Berlioz *Symfonia fantastyczna* op. 14 część IV i V
43. J. Brahms I *Symfonia c-moll* op. 68
44. R. Wagner *Wstęp do dramatu Tristan i Izolda*
45. P. Czajkowski *Suita z baletu Dziadek do orzechów*
46. E. Grieg I *Suita Peer Gynt*

47. M. Musorgski *Obrazki z wystawy*
48. F. Chopin *Etiuda c-moll* op. 10
49. F. Chopin *Ballada g-moll* op. 23
50. F. Chopin z cyklu *Preludia* op. 28 A-dur, h-moll, Des-dur
51. F. Chopin *Mazurek D-dur* op. 33 nr 3
52. F. Chopin *Polonez A-dur* op. 40
53. F. Chopin *Koncert fortepianowy e-moll* op. 11
54. St. Moniuszko pieśni *Prząśniczka, Dziad i baba*
55. St. Moniuszko z opery *Straszny dwór* - Mazur, aria Skołuby i aria Stefana z aktu III
56. St. Moniuszko z opery *Halka* - Mazur, aria Halki, dumka Jontka
57. H. Wieniawski *Kujawiak a-moll*
58. C. Debussy *Preludium Ślady na śniegu*
59. G. Gershwin *Błękitna rapsodia*
60. S. Prokofiew *Symfonia klasyczna D-dur*
61. A. Webern *Wariacje fortepianowe* op. 27
62. B. Bartok *Muzyka na instrumenty strunowe, perkusję i czeleste część II*
63. M. Ravel *Bolero*
64. O. Messiaen *Ptaki egzotyczne*
65. K. Szymanowski *Źródło Aretuzy* z cyklu *Mity* op. 30
66. W. Lutosławski *Mała suita*
67. G. Bacewicz *Kaprys polski*
68. K. Penderecki *Tren ofiarom Hiroszimy*
69. H. M. Górecki *Koncert na klawesyn i orkiestrę smyczkową*
70. W. Kilar *Orawa*

OCENA DOSTATECZNA

Wszystkie utwory na ocenę dopuszczającą i poniżej wypisane:

1. *Breve regnum*
2. Mikołaj z Radomia *Historiographi aciem*
3. C. Jannequin *Le chant des oiseaux*
4. O. di Lasso *Matona mia cara*
5. C. Monteverdi *Walka Tankreda z Kloryndą*
6. M. Leopolita *Missa paschalis* część *Kyrie*
7. W. z Szamotuł *In te Domine speravi*
8. H. Purcell *Dydona i Eneas* lament *Dydony*
9. A. Corelli *Concerto grosso „Na Boże Narodzenie”* op. 6
10. L-C. Daquin *Kukułka*
11. J. S. Bach *Passacaglia organowa c-moll* BWV 582
12. J. S. Bach *Koncert skrzypcowy E-dur* BWV 1042
13. J. Haydn 94 *Symfonia* G-dur
14. W. A. Mozart *Symfonia C-dur „Jowiszowa“* KV 551
15. L. van Beethoven *Sonata fortepianowa C-dur* op. 53
16. L. van Beethoven III *Symfonia Es-dur* op. 55
17. K. Lipiński *Koncert skrzypcowy D-dur*
18. K. Kurpiński *Cavatina na trąbkę*
19. F. Schubert VIII *Symfonia h-moll*
20. G. Bizet z opery *Carmen, Habanera*
21. F. Chopin *Nokturn b-moll* op. 9
22. F. Chopin *Koncert fortepianowy f-moll* op.21
23. F. Chopin *Scherzo h-moll* op. 20
24. F. Chopin *Sonata fortepianowa b-moll* op. 35
25. F. Chopin *pieśń Życzenie, Leci liście z drzewa*
26. H. Wieniawski *Koncert skrzypcowy d-moll*
27. Z. Noskowski poemat symfoniczny *Step*
28. C. Debussy preludium symfoniczne *Popołudnie fauna*
29. K. Szymanowski balet-pantomima *Harnasie*, fragment: *Ja za wodą ...*
30. W. Lutosławski *Trzy poematy Henri Michaux*

OCENA DOBRA

Wszystkie utwory na oceny dopuszczającą, dostateczną i poniżej wypisane:

1. F. Landini ballata *Ecco la primavera*
2. *Cracovia civitas*
3. W. Długoraj *Taniec Finale*
4. K. Klábón *Pieśni Kalliopy Słowieńskiej*
5. B. Pękiel dialog oratoryjny *Audite mortales*
6. G. B. Pergolesi *La serva padrone*
7. J. S. Bach *V Koncert brandenburski* BWV 1050
8. J. S. Bach Kantata *Schweigt stille, plaudert nicht* BWV 211
9. W. A. Mozart *Sonata fortepianowa A-dur* KV 331
10. W. A. Mozart *Koncert fortepianowy d-moll* KV 466
11. W. A. Mozart opera *Czarodziejski flet*, aria Królowej nocy
12. L. van Beethoven *Sonata na fortepian i skrzypce F-dur* op. 30
13. L. van Beethoven *VI Symfonia* F-dur op. 68
14. L. van Beethoven Uwertura *Egmont*
15. F. Schubert *Winterreise, Die Post, Der Leiermann*
16. R. Schumann *Koncert fortepianowy a-moll*
17. V. Bellini opera *Norma* aria *Normy Casta diva*
18. Ch. Gounod opera *Faust*, aria *Małgorzaty „Z klejnotami”*
19. R. Wagner dramat muzyczny *Tristan i Izolda* scena śmierci Izoldy
20. P. Czajkowski *V Symfonia e-moll* op. 64
21. M. Rimski-Korsakow *Szecherezada*
22. M. Musorgski opera *Borys Godunow*, scena śmierci Borysa
23. G. Puccini opera *Cyganeria* aria *Mimi I aktu*
24. A. Dworzak – *IX Symfonia e-moll „Z nowego świata”* op. 95
25. R. Strauss *Ucieszne psoty Dyla Sowizdrzała*
26. F. Chopin *Sonata fortepianowa h-moll* op. 58
27. F. Chopin *Fantazja na tematy polskie A-dur* op. 14
28. St. Moniuszko uwertura koncertowa *Bajka*
29. K. Szymanowski *III Symfonia „Pieśń o nocy“* op. 27
30. I. Strawiński *Święto wiosny*
31. A. Schönberg *Pierrot lunaire* op. 21
32. A. Berg *Wozzeck*, scena śmierci Marii
33. W. Kilar *Krzesany*
34. W. Lutosławski *Muzyka żałobna*
35. H. M. Górecki *III Symfonia pieśni żałobnych*

OCENA BARDZO DOBRA

Wszystkie utwory na oceny dopuszczająca, dostateczną, dobrą i poniżej wypisane:

1. Leoninus i Perotinus *Magnus Liber organi*, fragmenty
2. Mikołaj z Radomia *Utwór bez tekstu*
3. J. des Pres *Missa La sol fa re mi*, *Kyrie*
4. G. Caccini *Euridice*, fragmenty
5. A. Scarlatti *Clearco in Negroponte*, aria Adrasty
6. J. S. Bach *Pasja wg św. Mateusza* fragmenty
7. M. Mielczewski *Deus in nomine Tuo*
8. J. Haydn *Koncert na róg Es*
9. W. A. Mozart *Koncert na klarnet A-dur* KV 612
10. L. van Beethoven *Kwartet smyczkowy* op. 133
11. L. van Beethoven *Koncert skrzypcowy D-dur* op. 61
12. F. Lessel kantata *Św. Cecylia*
13. M. Radziwiłł *Divertimento*
14. R. Schumann *Karnawał* op. 9
15. N. Paganini *I Koncert skrzypcowy h-moll*
16. F. Liszt *I Koncert na fortepian i orkiestrę Es-dur*
17. E. Grieg *Koncert fortepianowy a-moll*
18. P. Czajkowski *Koncert fortepianowy b-moll*
19. J. Brahms *Koncert skrzypcowy D-dur* op. 77
20. G. Mahler *V Symfonia*
21. F. Chopin *Sonata fortepianowa c-moll* op. 4
22. F. Chopin *Scherzo b-moll* op. 31
23. F. Chopin *Scherzo cis-moll* op. 39
24. F. Chopin *Scherzo E-dur* op. 54
25. F. Chopin *Ballada F-dur* op. 38
26. F. Chopin *Ballada As-dur* op. 47
27. F. Chopin *Ballada f-moll* op. 52
28. M. Karłowicz tryptyk *Odwieczne pieśni*
29. K. Szymanowski *I Koncert skrzypcowy* op. 35
30. K. Szymanowski *IV Symfonia „Symphonie concertante“* op. 60
31. K. Szymanowski *Stabat Mater* op. 53
32. Ch. Ives *Pytanie bez odpowiedzi*
33. I. Strawiński - *Symfonia psalmów*
34. A. Berg *Koncert skrzypcowy Pamięci Anioła*
35. P. Boulez *Struktury na dwa fortepiany*
36. J. Cage *Sonaty i interludia, Sonata XIII*
37. G. Bacewicz *Muzyka na smyczki, trąbki i perkusję*
38. T. Baird *Colas Breugnon*
39. A. Panufnik *Koncert skrzypcowy*

OCENA CELUJĄCA

Na ocenę celującą obowiązuje nie tylko znajomość utworów z listy dla klas dyplomowych, ale całości kanonu literatury muzycznej do poszczególnych epok

Formy sprawdzania osiągnięć uczniów.

Nauczyciel w trakcie realizacji programu sprawdza wiedzę i umiejętności uczniów przy zastosowaniu różnorodnych metod.

Sprawdzany zakres materiału musi być zgodny z podstawą programową. Jednocześnie powinny być dostosowane do indywidualnych możliwości ucznia. Sprawdzanie osiągnięć uczniów powinno odbywać się wielokierunkowo i systematycznie.

Należy wymienić:

1. Prace domowe – np. praca ze źródłem, podręcznikiem, samodzielna wypowiedź pisemna na zadany temat np. sformułowanie programu koncertu przeglądu półrocznego z przedmiotu głównego, recenzja koncertu symfonicznego itp.
2. Kartkówki obejmujące 1-2 tematy lekcyjne, krótkie trwające ok. 10 – 15 minut, punktem wyjścia dla pytania może być określony problem ilustrowany fragmentem dzieła muzycznego.
3. Odpowiedź ustna – może obejmować 1-2 tematy lekcyjne.
4. Zapowiadane sprawdziany obejmujące dział tematyczny, zwykle w formie testowej sprawdzające konkretne zakresy wiedzy i umiejętności ucznia.
5. Zapowiadane prace klasowe obejmujące szerszy zakres materiału, mogą być formie pytań typowych dla egzaminu maturalnego: krótkie pytania zamknięte, krótkie pytania otwarte, test wyboru, praca ze źródłem, analiza, wypowiedź pisemna – wypracowanie w którym uczeń dokonuje syntezy i porównań, charakteryzuje, dokonuje analizy krytycznej itp.
6. Sprawdziany znajomości literatury muzycznej.
7. Różne formy prezentacji (mapa mentalna, prezentacja multimedialna itp.) przedstawiające cechy kompozytora, stylu, kierunku, epoki itp.

Zasady przeprowadzania sprawdzianów znajomości literatury muzycznej².

W klasach III i IV sprawdzian z literatury muzycznej jest przeprowadzany na zakończenie każdej epoki.

W klasie V przeprowadzane są cztery sprawdziany literatury muzycznej³ w trakcie roku szkolnego:

- liryka wokalna i instrumentalna (instrumentalna bez twórczości F. Chopina)
- twórczość F. Chopina
- wielkie gatunki instrumentalne (bez F. Chopina)
- opera XIX wieku

W klasie VI przeprowadzane są dwa sprawdziany⁴ znajomości literatury muzycznej XX wieku. :

- twórczość kompozytorów I połowy XX wieku
- twórczość kompozytorów II połowy XX wieku

W każdym sprawdzianie znajomości literatury muzycznej uwzględniamy 25 utworów z podanych kanonów literatury. Prezentowane są charakterystyczne fragmenty utworów trwające około dwóch minut.

Ucniów klasy dyplomowej dodatkowo obowiązuje sprawdzian literatury muzycznej obejmujący wszystkie epoki.

Zasady i kryteria przeprowadzenia obowiązkowego sprawdzianu ze znajomości literatury muzycznej w klasach dyplomowych⁵.

1. Sprawdzian podzielony jest na pięć etapów. Każdy etap odpowiada kolejnej ocenie.
2. Prace są sprawdzane po każdym etapie.
3. Uczeń otrzymuje odpowiednio przygotowane karty odpowiedzi uwzględniające kolejne oceny.
4. Na ocenę dopuszczającą uczeń rozpoznaje 15 utworów z listy na ocenę dopuszczającą.
5. Na ocenę dostateczną, dobrą i bardzo dobrą uczeń rozpoznaje po 5 utworów z odpowiedniej listy na ocenę dostateczną, dobrą i bardzo dobrą
6. Na ocenę celującą uczeń rozpoznaje 3 utwory. Obowiązują wszystkie utwory z poszczególnych epok zgodnie z kanonem literatury muzycznej, a nie ujęte na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą.
7. Prezentowane są charakterystyczne fragmenty utworów trwające około dwóch minut.
8. W etapie I (ocena dopuszczająca), jeśli uczeń popełni cztery i więcej błędów otrzymuje ocenę niedostateczną. W przypadku trzech błędów otrzymuje ocenę dopuszczającą jednocześnie nie ma możliwości realizowania dalszego etapu sprawdzianu. W przypadku popełnienia dwóch błędów

² obowiązujące zgodnie z PSO w ZSM w Szczecinie

³ w spisie utworów został uwzględniony podział na kolejne części

⁴ j.w.

⁵ obowiązujące zgodnie z PSO w ZSM w Szczecinie

uczeń ma prawo pisać kolejne etapy sprawdzianu, jednocześnie nie ma możliwości popełnienia już żadnego błędu. W przypadku trzeciego błędu otrzymuje ocenę dopuszczającą. Uczeń, który nie popełnił żadnego błędu do tej pory lub ilość popełnionych błędów nie przekracza liczby 2 może otrzymać ocenę dopuszczającą lub ma prawo pisać sprawdzian na ocenę dostateczną.

9. W etapie II (ocena dostateczna) uczeń, który do tej pory nie zrobił żadnego błędu może popełnić co najwyżej 2 błędy. Uczeń, który nie popełnił żadnego błędu do tej pory lub ilość popełnionych błędów nie przekracza liczby 2 może otrzymać ocenę dostateczną lub ma prawo pisać sprawdzian na ocenę dobrą.
10. W etapie III (ocena dobra) uczeń, który do tej pory nie zrobił żadnego błędu może popełnić co najwyżej 2 błędy. Uczeń, który nie popełnił żadnego błędu do tej pory lub ilość popełnionych błędów nie przekracza liczby 2 może otrzymać ocenę dobrą lub ma prawo pisać sprawdzian na ocenę bardzo dobrą.
11. W etapie IV (ocena bardzo dobra) uczeń, który do tej pory nie zrobił żadnego błędu może popełnić co najwyżej 2 błędy. Uczeń, który popełnił do tej pory dwa błędy otrzymuje ocenę bardzo dobrą i kończy sprawdzian.
12. Uczeń, który popełnił 1 błąd lub nie popełnił żadnego błędu do tej pory może kontynuować sprawdzian na ocenę celującą.
13. W etapie V (ocena celująca) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który do tej pory nie popełnił żadnego błędu, uczeń który popełnił 1 błąd otrzymuje ocenę bardzo dobry z plusem.

Proponowane kryteria oceniania

Kryteria oceniania z przedmiotu historia muzyki⁶ obejmują wiadomości dotyczące poszczególnych epok uszczegółowione w osiągnięciach uczniów oraz znajomość literatury muzycznej. Zakres literatury muzycznej precyzują zamieszczone w programie kanony literatury muzycznej do każdej epoki. Uczniów klasy dyplomowej dodatkowo obowiązuje sprawdzian literatury muzycznej obejmujący wszystkie epoki. Nauczyciel może zmodyfikować kryteria oceniania zgodnie z przyjętym PSO.

Kryteria oceniania znajomości literatury muzycznej.

Sprawdziany z kanonów do poszczególnych epok składają się z 25 przykładów, uczeń uzyskuje maksymalnie 25 punktów.

Punkty	Stopień	Procenty
25	Celujący	100%
24 – 21	Bardzo dobry	96% - 84%
20 – 16	Dobry	80% - 64%
15 – 13	Dostateczny	60% - 52%
12 – 11	Dopuszczający	48% - 44%
10 – 0	Niedostateczny	poniżej 44%

Kryteria oceniania w klasach III – VI do poszczególnych epok:

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

1. Zna terminy i pojęcia niezbędne do opisu historii muzyki w poszczególnych epokach
2. Zna chronologię i określa ramy czasowe epok.
3. Zna praktykę wykonawczą w danej epoce.
4. Wymienia techniki kompozytorskie danej epoki.
5. Wymienia podstawowe gatunki i formy muzyczne w danej epoce.
6. Wymienia kompozytorów danej epoki uwzględnionych w osiągnięciach uczniów.
7. Wymienia notacje muzyczne typowe dla danej epoki.
- 8. Rozpoznaje co najmniej 44% z podanego kanonu literatury muzycznej, w tym 44% z podanych w kanonie utworów F. Chopina.**

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który posiada wiadomości na ocenę dopuszczającą oraz ponadto:

1. Określa wewnętrzny podział epoki.
2. Wymienia szkoły kompozytorskie i ośrodki artystyczne danej epoki.

⁶ Stanowią Przedmiotowy System Oceniania w ZSM im. F. Nowowiejskiego w Szczecinie

3. Określa cechy stylu muzycznego.
4. Definiuje techniki kompozytorskie.
5. Zna cechy języka dźwiękowego.
6. Definiuje podstawowe gatunki i formy muzyczne w danej epoce zna sposoby ich kształtowania.
7. Określa znaczenie twórczości kompozytorów danej epoki uwzględnionych w osiągnięciach uczniów.
8. Zna biografie wybranych kompozytorów uwzględnionych w osiągnięciach uczniów
9. Wymienia cechy notacji muzycznych typowych dla danej epoki.
10. Dokonuje analizy słuchowej utworów danej epoki.
11. Rozpoznaje co najmniej 52% utworów z podanego kanonu literatury muzycznej, w tym 52 % podanych w kanonie utworów F. Chopina.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiadomości na oceny dopuszczającą, dostateczną, a ponadto:

1. Opisuje osiągnięcia kolejnych faz epok, szkół kompozytorskich, ugrupowań artystycznych.
2. Dostrzega ciągłość rozwoju stylu muzycznego, technik kompozytorskich i praktyki wykonawczej.
3. Dostrzega ciągłość rozwoju historycznego poszczególnych gatunków i form.
4. Charakteryzuje twórczość kompozytorów z odniesieniem do biografii uwzględnionych w osiągnięciach uczniów.
5. Dokonuje analizy źródeł nutowych, dźwiękowych, ikonograficznych i tekstów o muzyce.
6. Określa założenia teoretyczne epoki.
7. Wymienia wielkich wykonawców danej epoki.
8. Rozpoznaje co najmniej 64% z podanego kanonu literatury muzycznej, w tym 64% podanych w kanonie utworów F. Chopina.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiadomości na oceny dopuszczającą, dostateczną, dobrą a ponadto:

1. Określa kulturę muzyczną epoki z odniesieniem do innych dziedzin sztuki.
2. Dokonuje analizy rozwoju muzyki: stylu, technik kompozytorskich, praktyki wykonawczej, form i gatunków.
3. Samodzielnie rozwiązuje zadania i formułuje wnioski w oparciu o zapis nutowy, nagrania muzyczne, źródła ikonograficzne, teksty o muzyce.
4. Rozpoznaje co najmniej 80% z podanego kanonu literatury muzycznej, w tym 80% podanych w kanonie utworów F. Chopina.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wybiega wiedzą poza osiągnięcia wymienione w programie, swobodnie porusza się w zagadnieniach poziomu rozszerzonego, a ponadto wyróżnia się

uporządkowaną poprawną językowo formą wypowiedzi oraz dużym zainteresowaniem przedmiotem, udziałem w konkursach przedmiotowych. Podany kanon literatury muzycznej rozpoznaje w 100%. Samodzielnie formułuje sądy i oceny zjawisk i procesów historycznych w muzyce i kulturze muzycznej w oparciu o różnorodne źródła informacji.

Uczniów klas dyplomowych obowiązuje ponadto sprawdzian znajomości literatury muzycznej obejmujący wszystkie epoki.

Sposoby ewaluacji programu

W Zespole Szkół Muzycznych w Szczecinie od 2002 roku ewaluacja programu jest prowadzona systematycznie i wielokierunkowo. Głównym celem badań jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie: czy realizowany program nauczania jest skuteczny?

Badanie skuteczności programu przebiega od wielu lat. W tym celu są przeprowadzane ujednolicone testy np. testy znajomości literatury muzycznej oraz diagnozy wiedzy i umiejętności uczniów. Wyniki testów poddawane są analizie.

Szczegółowej analizie poddany jest egzamin dyplomowy – podsumowanie toku kształcenia przedmiotu.

Analiza wyników, jak również dokładne badanie najczęstszych trudności, szczególnie słabych wypowiedzi umożliwiło wprowadzenie odpowiedniej korekty do pracy nauczyciela.

Najważniejsze wnioski to:

- należy uwypuklić historię muzyki polskiej, należy wprowadzić pytania szerokokresowe dotyczące historii muzyki polskiej w poszczególnych epokach historycznych na egzaminie dyplomowym
- należy prowadzić więcej analiz rytmiki utworów tanecznych, zwłaszcza polskich tańców narodowych
- należy podkreślić znaczenie kompozytorów polskich i wykształcić umiejętność analizy i syntezy twórczości wybitnych kompozytorów polskich
- wiedza nabyta w II semestrze jest słabiej utrwalona przez uczniów

Konsekwencją wymienionych wyżej wniosków jest uwypuklenie w programie elementów historii muzyki polskiej oraz wprowadzenie weryfikacji metodyki nauczania za w II semestrze

Analizie poddawane są również wyniki egzaminu maturalnego, potwierdzają one przydatność naszego programu. Przydatność programu potwierdza prawie stuprocentowa zdawalność egzaminu maturalnego, w ostatnich dziesięciu latach odnotowałyśmy jeden przypadek nie zadania egzaminu maturalnego z przedmiotu historia muzyki. Średnie uzyskiwane przez naszych uczniów są wyższe od średniej krajowej i dużo wyższe od średniej w okręgu.

Informacje uzyskiwane od naszych absolwentów potwierdzają dobre przygotowanie z przedmiotu historia muzyki, do studiów w Akademiach Muzycznych i na Uniwersytetach. Skuteczność programu potwierdzają także sukcesy uczniów w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Artystycznej, sekcja Historia Muzyki.

W modyfikacji programu zastosowano zmiany w układzie treści nauczania *Muzyki XX i XXI wieku* korzystając z doświadczeń innych nauczycieli a zwłaszcza Aleksandry Wilde (OSM I i II st. Gdańsk) mając na uwadze sprawniejszą z punktu widzenia metodycznego realizację treści nauczania.

Modyfikacja programu uwzględnia zmiany wynikające z postępu wiedzy z przedmiotu historia muzyki i w związku z tym najnowsze odkrycia badaczy, rozwój muzyki najnowszej oraz najnowsze publikacje merytoryczne.

Przedstawiony program został aktualizowany pod względem wymogów prawa.

Literatura przedmiotu do wyboru przez nauczyciela

Źródła encyklopedyczne, kompendia, leksykony, przewodniki

1. Encyklopedia cz. biograficzna PWM, tomy A – Ź i suplementy
 - *Encyklopedia muzyczna PWM. Część biograficzna* (red. E. Dziębowska): t. 1 A – B, Kraków 1979; t. 2 C – D, Kraków 1984; t. 3 E – G, Kraków 1987; t. 4 H – J, Kraków 1993; t. 5 K–L, Kraków 1997; t. 6 M, Kraków 2000; t. 7 N–Pa, Kraków 2002; t. 8 Pe–R, Kraków 2004; t. 9 S–Ś, Kraków 2007; t. 10 Sm–Ś, Kraków 2007; t. 11 T–V Kraków 2009; t. 12 W - Ź Kraków ; *ab suplement*, Kraków 1998; *cd suplement*, Kraków 2001
2. *Encyklopedia muzyki* PWN (red. A. Chodkowski), Warszawa 1995
3. Wybrane przewodniki
 - T. Chylińska, *Przewodnik po muzyce koncertowej*, Kraków: cz. 1 – 2003, cz. 2 – 2004
 - D. Gwizdalanka, *Przewodnik po muzyce kameralnej*, Kraków 1997
 - J. Kański, *Przewodnik operowy*, Kraków 1985
 - J. Kusiak, *Przewodnik po muzyce skrzypcowej*, Kraków 2003
 - I. Turska, *Przewodnik baletowy*, wyd.3 PWM Kraków 1997
 - M.T.Łukaszewski *Przewodnik po muzyce fortepianowej*, PWM Kraków 2014
4. J. Chomiński , K. Wilkowska-Chomińska *Historia muzyki* PWM Kraków 1990
5. J. Chomiński , K. Wilkowska-Chomińska *Historia muzyki polskiej* I t. PWM Kraków 1995, II t. PWM Kraków 1996
6. J. Chomiński *Formy muzyczne*, tomy:
 - *Pieśń* PWM Kraków 1974
 - *Opera i dramat* PWM Kraków 1976
 - *Małe formy instrumentalne* PWM Kraków 1983
 - *Wielkie formy wokalnie-instrumentalne* PWM Kraków 1984
 - *Wielkie formy instrumentalne* PWM Kraków 1987
7. D. Gwizdalanka *Historia muzyki I* PWM Kraków 2005 *Historia muzyki II* PWM Kraków 2006, *Historia muzyki III* PWM Kraków 2009, *Historia muzyki IV* PWM Kraków 2010
8. M. Kowalska *ABC historii muzyki Musica Iagellonica* Kraków 2006
9. G. Michalski i inni, *Dzieje muzyki polskiej*, Warszawa 1977
10. G. Wiśniewski *Leksykon postaci operowych* PWM Kraków 2006
11. Piotr Kamiński *Tysiąc i jedna opera* PWM Kraków 2009

Literatura do poszczególnych epok

12. B. Szlagowska *Muzyka antyku* AM Gdańsk 1996
13. J. G. Landels, *Muzyka starożytnej Grecji i Rzymu*, Kraków 2005
14. M. Wozaczyńska *Muzyka średniowiecza* AM Gdańsk 1998
15. H. Feicht, *Studia nad muzyką polskiego średniowiecza*, PWM Kraków 1975
16. M. Wozaczyńska *Muzyka renesansu* AM Gdańsk 1998
17. H. Feicht, *Studia nad muzyką polskiego renesansu i baroku*, PWM Kraków 1980
18. K. Morawska, *Renesans (Historia muzyki polskiej)*, Sutkowski Edition Warszawa 1994
19. B. Szlagowska *Muzyka baroku* AM Gdańsk 1998
20. M. Bukofzer *Muzyka epoki baroku* PWN Kraków 1970
21. A. Nowak – Romanowicz, *Klasycyzm (Historia muzyki polskiej)*, Sutkowski Edition Warszawa 1995
22. A. Einstein, *Muzyka w epoce romantyzmu*, PWM Kraków 1983
23. R. D. Golianek *Muzyka programowa XIX wieku Idea i interpretacja* Wydawnictwo Naukowe UAM 1998
24. W. Rudziński *Muzyka naszego stulecia* WSiP Warszawa 1995
25. T. A. Zieliński *Style, kierunki, twórcy muzyki XX wieku*. Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury Warszawa 1980
26. Z. Skowron *Nowa muzyka amerykańska* Musica Iagellonica Kraków 1995
27. A. Jarzębska *Spór o piękno muzyki . Wprowadzenie do kultury muzycznej XX wieku* Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego 2004
28. J. Paja –Stach *Muzyka polska od Paderewskiego do Pendereckiego* Musica Iagellonica Kraków 2009
29. P. Strzelecki *„Nowy romantyzm” w twórczości polskich kompozytorów po roku 1975* Musica Iagellonica Kraków 2006
30. E. Antokoletz, *Muzyka XX wieku*, POKZAL, Inowrocław: 2009.
31. I. Turska *Krótki zarys historii tańca i baletu* wyd.5 PWM Kraków 2010
32. M. Gołąb: *Muzyczna moderna w XX wieku. Między kontynuacją, nowością a zmianą fonosystemu*. Wrocław 2011.

Inne

33. Wybrane monografie kompozytorów np. z serii wydawniczej PWM.
34. Prasa muzyczna, a w szczególności *Ruch muzyczny*, *Muzyka*, *Glissando*, *Twoja muza*
35. Wybrane źródła informacji komputerowej, strony i portale internetowe, np.
<http://www.muzykotekaszkolna.pl/>
<http://meakultura.pl/>
<http://www.nina.gov.pl/>
<http://www.rmfcClassic.pl/encyklopedia/>
<http://www.polmic.pl/>
<http://glissando.pl/>
<http://free.art.pl/nowamuzyka>
<http://opera.info.pl/>
<http://www.youtube.com/>
<http://pl.cantorion.org/>
<http://pl.scorsen.com/>
<http://trzejkompozytorzy.pl/>
<http://www.chopin.pl/>
<http://pl.chopin.nifc.pl/institute/>
strony www. poświęcone innym kompozytorom
wybrane zasoby <https://www.youtube.com/?gl=PL&hl=pl>
<http://www.nck.pl/kategorie/nasze-publicacje/historia-muzyki-polskiej.html>
E-booki HISTORIA MUZYKI POLSKIEJ pod redakcją **Stefana Sutkowskiego**

I Średniowiecze – część 1

I Średniowiecze – część 2

II Renesans

III Barok – część 1

III Barok – część 2

IV Klasycyzm

V Romantyzm – część 1

V Romantyzm – część 2

VI Między Romantyzmem a Współczesnością

VII Współczesność – część 1

VII Współczesność – część 2

Modyfikacja Programu

Dorota Kalinowska

Kościełisko, kiedy padał deszcz w lipcu 2014r.

Aktualizacja programu, wrzesień 2017